

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลพิไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ
จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ
ของ
สุภรี โสวาทิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร

กรกฎาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT PLANS
OF PATHAIRIN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN LAM PLAI MAT DISTRICT,
BURIRAM PROVINCE**

Suphatee Sowatee

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Political Economics and Governance**

July 2015

Copyright of Buriram Rajabhat University

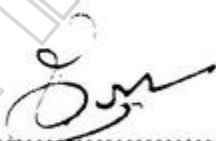
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ
นางสาวสุภรี โสวาทิ เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

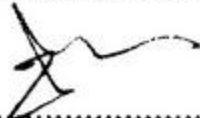

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิววัฒนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
วันที่..... เดือน ๗.๗.๖๖ ๒๕๕๘ พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์	
ผู้วิจัย	สุภรี โสวาทิ	
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์	ที่ปรึกษาหลัก
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์	ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร	
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่พิมพ์ 2558	

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะคือ แบบตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9712 สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาหาด้านนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลตามลำดับ

2. ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ

ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการ รองลงมาคือประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากมีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองและประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาปรับปรุงการคมนาคมของหมู่บ้านเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรบริหารส่วนตำบลทุกด้านและให้องค์กรบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายในครัวเรือน ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE Public Participation in Local Development Plans of Pathairi Subdistrict
Administrative Organization in Lam Plai Mat District, Buriram Province

AUTHOR Supharee Sowatee

INDEPENDENTSTUDY ADVISORS

Assistant Professor Dr. Preecha Panoram	Major – Advisor
Assistant Professor Dr. Suriya Rakarnsil	Co – advisor

DEGREE Master of Economics **MAJOR** Political Economics and Governance

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2015

ABSTRACT

The aims of this research were to study public participation in local development plans of Pathairin Subdistrict Administrative Organization in Lam Plai Mat District, Buriram Province and to investigate problems and obstacles of their participation in the local development plans. The samples were 380 people who were eligible to vote in Pathairin Subdistrict Administrative Organization, selected from population via Taro Yamane's formulaic table with the confidence of 95.5 % and error of $\pm 5\%$, stratified random sampling and simple random sampling. The study tool was a 3 – part questionnaire : checklist, 6 – rating scale and open – ended form with the reliability of .9712. The basic statistics used in this study were percentage, mean and standard deviation. The results revealed that :

1. The public participation in local development plans of Pathairin Subdistrict Administrative Organization in Lam Plai Mat District, Buriram Province in overall and each aspect was found at a moderate level. The participation in proposing problems was ranked first, followed by participation in planning, participation in planning implementation and participation in following – up the planning and evaluation, respectively.
2. The problems and obstacles of public participation in local development plans both in overall and each aspect were found at a moderate level. The following points were found respectively : most people think that duties and responsibilities for making local development plans belonged to the government sectors only, followed by they did not participate in making the

local development plans because of political division, and the majority of people in the target area did not have knowledge and understanding of the local development plans.

3. The additional opinions and suggestions with highly recommended were transportation should be developed by the Subdistrict Administrative Organization, followed by people should be given a chance to take part in all activities of the organization, and they should be encouraged to earn extra incomes and reduce their household expenditures.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ปาโนรัมย์ ประธานกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์ กรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้เอื้ออำนวย และประสานงานในการจัดทำการค้นคว้าอิสระ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ จิวพัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินทิพย์ พิมพ์กัลด อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และ อาจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาน อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ และแก้ไขเครื่องมือสำหรับการใช้การวิจัย

ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ พนักงานส่วนตำบลผไทรินทร์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและประสานงานในการแจกแบบสอบถาม และขอขอบคุณประชาชนทุกท่านที่ได้เสียดสเวลาตอบแบบสอบถามงานวิจัย และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่น้อง ผองเพื่อน ที่ได้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากการทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา บูรพาจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาการ ตลอดจนจรรยาบรรณในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

สุภรี ไสวาทิ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอวมติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพประกอบ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	42
การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล.....	48
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
การวิเคราะห์องค์ประกอบ.....	59
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	83
วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
สรุปผลของการวิจัย.....	84
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	97
หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย	100
หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	101

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์.....	52
2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์...	60
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขตตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ แยกเป็นรายหมู่บ้าน จำนวน 19 หมู่บ้าน	66
4.1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	71
4.2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	71
4.3 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	72
4.4 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	72
4.5 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้.....	73
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	74
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา โดยภาพรวมและรายข้อ.....	74
4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน โดยภาพรวมและรายข้อ	76
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมและรายข้อ	77
4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมและรายข้อ	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของประชาชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลทิวรินทร์ อำเภอลำปายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	80
4.12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	82

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 ระบบการวางแผนและการบริหารงาน	30
2.2 วงจรของกระบวนการบริหาร	31
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆกับแผนพัฒนาท้องถิ่น	38
2.4 โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล	49
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลตั้งไว้นั้น ต้องใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี เป็นแนวทางหรือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีมาก ดังนั้นเพื่อให้การแก้ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในฐานะผู้รับผลประโยชน์และองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้อย่างแท้จริง

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลักการปกครองท้องถิ่นโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐและการตรวจสอบของภาคประชาชน และในการพัฒนาท้องถิ่นกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ตามความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเป็นทิศทางและแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย จึงต้องกำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยมีหลักว่าภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่งจะมีโครงการ / กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ / กิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์ และให้องค์การบริหารส่วนตำบล ใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบและผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์. 2556 : 1)

แผนพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นซึ่งจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาให้ แผนพัฒนาท้องถิ่นตอบสนองต่อปัญหาความต้องการและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ตลอดจนทั้ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาล (องค์การบริหารส่วนตำบล ผไทรินทร์. 2556 : 59) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการอันสำคัญยิ่งในการบริหาร เพราะแผนพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและยังระบุ ถึงวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นด้วย สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นหน่วยบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น ก็จำเป็นที่จะต้องใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้พิจารณาอย่าง รอบคอบ ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจมี ความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกันเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ เป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสามปีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือและเป็นแนวทาง ในการบริหารการพัฒนาให้เกิดประโยชน์และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ในพื้นที่ ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนานั้น จะต้องจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ในการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาที่ผ่านมาประชาชน ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร โดยประชาชนให้ความสนใจในการ เข้าร่วมเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่แล้วจะมีเฉพาะผู้นำท้องถิ่น สมาชิก สภาท้องถิ่นและผู้แทนชุมชนเท่านั้นที่เข้าร่วมประชุมทำให้การประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขาดประสิทธิภาพ ไม่ได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นและประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารรายงานสภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ (องค์การบริหาร ส่วนตำบลผไทรินทร์. 2556 : 12) ปัญหาที่พบก็คือ

1. การพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเพียงแนวคิดเฉพาะของผู้นำท้องถิ่นและองค์การบริหาร ส่วนตำบลขาดแนวคิดแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงพื้นที่
2. แผนพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่จะนำแผนที่เคยมีอยู่แล้วมาปรับปรุงเป็นแผนใหม่
3. แผนพัฒนาชุมชนมักจะกล่าวอ้างถึงปัญหาของชุมชนอื่น แต่ยังไม่มีการดำเนินการ วิจัยเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชนนี้

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานรับผิดชอบงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลไทรินทร์ จึงสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บทบาท การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ จะเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน แต่การพัฒนาท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ปัจจัยที่สำคัญยิ่ง อีกประการหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกัน เสนอปัญหาของท้องถิ่น ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพัฒนา ท้องถิ่นให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน ตอบสนองความต้องการของคนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น ในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น ในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ใน 2 ลักษณะ คือ

1.1 ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น ในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผน (ฉลาด จันทร์สมบัติ 2556 : ออนไลน์)

1.2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ (องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์. 2557 : 12)

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ใน 19 หมู่บ้าน จำนวน 7,693 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) มีระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผน ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน หมายถึง

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน การวางแผน การเสนอปัญหา การคิด การตัดสินใจ การปฏิบัติตามแผนการติดตามและประเมินผลแผน การดำเนินการตามโครงการ / กิจกรรม ในรูปแบบของเวทีประชาคมใน 4 ด้าน คือ

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา หมายถึง การที่ประชาชนได้ เข้าร่วมประชุมประชาคมกับองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ การเสนอปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเสนอโครงการ / กิจกรรมที่จะบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์แนวทางพัฒนาท้องถิ่น และโครงการ / กิจกรรมที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ / กิจกรรม คัดเลือกโครงการ / กิจกรรมที่จะดำเนินการ เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการวางแผนการติดตามและประเมินผล กำหนดประเด็นในการติดตามผล สรุปผลการติดตามประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการติดตามประเมินผล

2. การจัดทำแผน หมายถึง การเข้าร่วมเวทีประชาคมของประชาชนเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการ โครงการ / กิจกรรม ของหมู่บ้าน / ชุมชน ลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

3. แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 3 ประเภท ได้แก่

3.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอและนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น

3.2 แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ไปสู่การปฏิบัติโดยภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่ง จะมีโครงการ / กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ / กิจกรรม ที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา

4. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผน หมายถึง ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ปัญหาด้านการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาด้านการติดต่อประสานงาน

5. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

6. ประชากร หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาได้ศึกษารวบรวม ข้อมูล แนวความคิด ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
4. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล
5. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. การวิเคราะห์องค์ประกอบ
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ในการทำงานเพื่อที่จะให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้นั้นจะต้องเกิดจาก การร่วมแรงร่วมมือนี้อาจมาจากหลาย ๆ ฝ่าย จึงถือได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้มากมายทั้งที่มีความหมายในส่วนที่คล้ายกัน และแตกต่างกัน วชิรวัชร งามละม่อน นักวิชาการและนักวิจัยสถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการ จัดการ (The Institute of Thai Research and Development Management : TDRM) (2556 : ออนไลน์) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของนักวิชาการไว้หลายท่าน พอสรุปได้ดังนี้

จิราภรณ์ ศรีคำ (2547 : 2) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีความสนใจหรือมี ส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้ามาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติการกิจไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน การรับทราบผลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล หรือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรลุ เป้าหมายตามที่ได้ตกลงกันได้

จินตนา สุจจันท์ (2549 : 3) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานรวมถึงประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550 : 3) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สัญญา เคนาภูมิ (2551 : 3) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชน โดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์เมตต์ การุณจิต (2553 : 3) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

จินตวีร์ เกษมสุข (2554 : 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนช่วยเหลือกันตั้งแต่การวางแผนการบริหารงบประมาณการดำเนินการและการติดตามและประเมินผลดังนั้นผลสำเร็จของการพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแข็งขัน โดยประชาชนต้องรู้ว่าพวกตนต้องการอะไรเพื่อการพัฒนาของตนเอง

โดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระบวนการมีส่วนร่วม

ในกระบวนการมีส่วนร่วม นั้น มีผู้ที่กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ถวิลวดี บุรีกุล (2543 : 3) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่นำมาประมวลเป็นระดับไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยถวิลวดี ได้ทำวิจัยเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และได้ข้อสรุปถึง

กระบวนการมีส่วนร่วม ควรจะมีลำดับขั้นประกอบไปด้วย การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือการวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติและการควบคุมติดตามโดยประชาชน โดยเป็นการเริ่มจากการสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว ไปจนถึงสื่อสารสองทางที่เป็นการปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และเมื่อสื่อสารกันเข้าใจตรงกันแล้ว จึงเป็นการร่วมทำ และในที่สุดเป็นการร่วมติดตามควบคุม ซึ่งนับเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสูงสุด

อภิญา กังสนารักษ์ (2544 : 4) ได้นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547 : 4) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ

1. การค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การลงทุนและการปฏิบัติงาน
4. การติดตามและประเมินผล

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550 : 4) กล่าวว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมน่าจะเริ่มจาก

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการประเมินผล

เมตต์เมตต์ การ์ณิจิต (2553 : 4) ได้กล่าวถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มจาก

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ

2. มีส่วนร่วมในการวางแผน
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
4. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
5. มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล
6. มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ประเภทของการมีส่วนร่วม

เจเลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ (2545 : 6) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกค้ำอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้จักความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น
3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จินตนา สุธงานันท์ (2549 : 7) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบ โครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผน วัตถุประสงค์ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผล โครงการ
2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิกหรือการร่วมเสียดสละแรงงาน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550; อ้างถึงใน สิริพัฒน์ ลากจิตร. 2550 : 7) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน

การรวมกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน
กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3. การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของ
ประชาชน เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
เมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

เมคต์ เมคต์การุณจิต (2553 : 7) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถ
จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ
เป็นสำคัญ ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิด
โอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะ
กิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่น
เข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มี
ประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและ
มักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรม
ใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจใน
กระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น
การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ
 เป็นต้น

โดยสรุปแล้วการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้แทน
องค์กรหรือชุมชนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เข้าไปมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการหรือไม่เป็น
ทางการก็ได้

ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นมีหลากหลายลักษณะ แล้วแต่ว่าผู้ศึกษาจะสนใจที่จะศึกษาใน
ประเด็นใด ในส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

เสนห์ จุ้ยโต (2548 : 23) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ลักษณะที่สำคัญคือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือ หรือการสนับสนุน ขอความ
ร่วมมือร่วมใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยการกระจายอำนาจเพื่อเปิด โอกาสให้
ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประ โยชน์ คือ

1.1 ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในความสำเร็จในด้านการพัฒนา ด้านวัตถุดิบ ได้แก่ถนนหนทาง ทุ คลอง เขื่อนเก็บน้ำ

1.2 ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจ โดยทำให้ ประชาชนเกิดความรักใคร่ สัมผัสสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสร้างจิตสำนึกว่ามีความสำคัญ ต่อการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ ท้องถิ่น และก่อให้เกิดความผูกพัน รักใคร่ ห่วงแทนท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมี 5 รูปแบบ คือ

2.1 การเลือกตั้ง

2.2 การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง

2.3 การเสนอความคิดเห็นของประชาชน

2.4 การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์

2.5 การแสดงออกของประชาชน

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ พรรณทิพย์ เพชรมาก (2551 : 9) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไว้ใน เอกสารประกอบการสอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1. การรับรู้ข่าวสาร การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนิน โครงการ

2. การปรึกษาหารือ เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูล ไปยังประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อให้มีการ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือก การตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ

4. การประชาพิจารณ์ เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้และ

ส่วนเสียของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการ โดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์การตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

โดยสรุป ลักษณะการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในระดับกิจกรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การลงประชามติ และการมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไกทางกฎหมาย ในประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับการบริหารนี้ ยังจะต้องพิจารณาจาก ในเนวราบทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง และ ในเนวคังเป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนภายในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มในรูปของประชาคมหรือชุมชนซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อม ๆ กัน ในทุกระดับต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคม โดยเฉพาะชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (จินตวีร์ เกษมสุข. 2554 : 3)

รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบคือ

1. การรับรู้ข่าวสารประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการรวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่าง

ผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบเพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นซึ่งมีหลายรูปแบบได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการสำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจำเป็นจะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับมีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

4. การร่วมในการตัดสินใจเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

ลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องของกระบวนการซึ่งได้สรุปถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายหรือแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหา
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
4. มีส่วนร่วมในการควบคุมติดตามและประเมินผลการทำงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนคือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาาร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และ

ความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (จินตวีร์ เกษมสุข. 2554 : 2)

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจึงหมายถึงการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวความคิดใหม่ที่มีรากฐานมาจากแนวคิดของระบอบประชาธิปไตยเป็นกระแสของความคิดที่ทำให้ผู้คนในสังคมตระหนักดีว่าการดำเนินกิจการใด ๆ ก็ตามผู้ที่ได้รับผลกระทบและมีส่วนได้เสียควรเป็นผู้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะความคิดการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในยุคปัจจุบันจึงต้องประยุกต์แนวคิดให้ตอบรับกับแนวคิดประชาธิปไตย โดยต้องสร้างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอันเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานและเป็นส่วนสำคัญของแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มที่มีส่วนได้เสียและได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตดังนั้นการพัฒนาจึงเริ่มจากความต้องการของชุมชนแทนความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นนอกจากจะเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมแล้วยังจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบลดความขัดแย้งในสังคมและบังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการคือ (ถวิลวดี บุรีกุล. 2551 : 23 – 25)

1. ต้องมีอิสรภาพหมายถึงมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจการถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
2. ต้องมีความเสมอภาคประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ
3. ต้องมีความสามารถประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่าในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายการมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ รวมถึงการควบคุมโดยตรงจากประชาชน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ปัจจัยหลักคือ

1. ข้อมูลที่ประชาชนจะให้แก่ภาครัฐต้องมุ่งให้ทราบธรรมชาติและแนวคิดของชุมชน
2. ข้อมูลซึ่งภาครัฐจะให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ โครงการต้องชัดเจนถูกต้องทันสมัย และเพียงพอ
3. ประชาชนและภาครัฐต้องมีความเข้าใจกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ
4. เทคนิคการมีส่วนร่วมควรใช้หลายรูปแบบโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณาแต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพความเสมอภาคและความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมนอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต้องมีกิจกรรมเป้าหมายและต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหาร มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจแสดงออกได้หลายลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้รัฐสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมิได้มีความหมายแค่การใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเท่านั้นแต่หมายรวมถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ ดังนั้นถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นแล้ว จะทำให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับทราบขั้นตอนการดำเนินงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความ โปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริต และความขัดแย้งในการทำงาน

2. วิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 การลงสมัครเป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2.2 การสนับสนุนคนดีมีความสามารถให้เข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 การไปเลือกตั้งผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 การเสนอให้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

2.5 การเสียด่านอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานภายในท้องถิ่น

2.6 การให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารท้องถิ่นในการดำเนินงาน / โครงการต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 ติดตามตรวจสอบการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าดำเนินงาน ด้วยความ โปร่งใสยุติธรรม ตรงตามความต้องการของประชาชนหรือไม่

3.2 ติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่

3.3 เข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อติดตามผลงานหรือพฤติกรรมของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4 ขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหากเห็นว่าทำงานไม่โปร่งใส

3.5 การเข้าร่วมเป็นประชาคมของท้องถิ่นเพื่อแสดงความคิดเห็นประกอบการพิจารณาแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น

3.6 ตรวจสอบแผนพัฒนาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าตรงกับปัญหา ความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนหรือไม่

3.7 กัดค้านข้อบังคับ หรือมติ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน

3.8 ถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีพฤติกรรม

ไม่สุจริต

4. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีส่วนร่วม

4.1 ได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพมาตรฐาน ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

4.2 มีบทบาทในการตัดสินใจในการกำกับดูแล ตรวจสอบและสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อย่างเต็มที่

4.3 มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การไปเลือกตั้งผู้บริหาร / สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

5. สิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วม

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ สรุปได้ดังนี้

5.1 สิทธิการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการจัดทำบริการสาธารณะ รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

5.2 สิทธิในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเลือกตั้งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วม นั้น ผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้พร้อมที่จะเสียสละให้แก่ท้องถิ่นและในส่วน of ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก็จะต้องมีอิสระและได้รับความเสมอภาคในการเลือกผู้แทนของตน

5.3 สิทธิของการมีส่วนร่วมในการเสนอร่างข้อบังคับท้องถิ่น เนื่องจากข้อบังคับท้องถิ่นเป็นกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับราษฎรในท้องถิ่น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามภารกิจหน้าที่ ประชาชนหรือราษฎรในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของตนซึ่งมีกฎหมายรองรับสิทธิและอำนาจของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้

5.4 สิทธิในการถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนไม่ได้มีเพียงแค่สิทธิการเลือกตั้งผู้ที่จะมาเป็นผู้แทนของตนเท่านั้นประชาชนยังต้องดูแลตรวจสอบสมาชิกสภาและผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอำนาจที่สำคัญในการกำกับและตรวจสอบดังกล่าว คือ อำนาจร่วมกันของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

5.5 สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้วางหลักทั่วไปไว้ว่า ประชาชนสามารถรับรู้รับทราบ และเข้าตรวจดูเอกสารหรือข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบอื่นของทางราชการ ได้เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในหลักการดังกล่าวได้ใช้ครอบคลุมถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นประชาชนในท้องถิ่นย่อมสามารถตรวจสอบ รับทราบข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

5.6 สิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้รูปแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนได้ ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมด้วย หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่น แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น โดยให้มีผู้แทนประชาคมท้องถิ่น ที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก จำนวน ไม่น้อยกว่า 3 คนแต่ไม่เกิน 6 คน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

5.7 สิทธิการมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการเศรษฐกิจชุมชนในระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนิน โครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2543) มีข้อที่สนับสนุนการดำเนินการเศรษฐกิจในชุมชนภายใต้เขต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนสามารถรวมกลุ่มทางอาชีพ และเสนอ โครงการเพื่อขอขีมีเงินทุน โดยผ่านคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณา

5.8 การใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครองประชาชนในท้องถิ่นสามารถปกป้องสิทธิของตนเอง โดยใช้อำนาจศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าเป็นไปโดยชอบหรือไม่ ดังนั้น เมื่อประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือ ได้รับ

การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้รับความสะดวกรวดเร็วคงที่ควรจะเป็น ประชาชนย่อมมีสิทธิในการฟ้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อศาลปกครองได้ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

5.9 การใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำความเดือดร้อนแก่ประชาชน กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการรับเรื่องราວร้องทุกข์ นับเป็นมาตรการหนึ่งในการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเคารพสิทธิของประชาชน มาตรการดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

5.10 การใช้สิทธิฟ้องร้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้รับผิดชอบในทางแพ่งและทางอาญาในฐานะที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสภาพเป็นนิติบุคคล จึงมีสภาพความรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและทางอาญาได้เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน และเมื่อมีความเสียหายหรือการกระทำผิดเกิดขึ้น ประชาชนย่อมจะเรียกร้องและปกป้องสิทธิของตนได้ โดยการฟ้องร้องต่อศาล

5.11 การใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นย่อมร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้

5.12 การเข้าร่วมในการซื้อและการจ้างของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลักการกระจายอำนาจการทำงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นไปโดยโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ดังนั้น ในการซื้อและการจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น จึงควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดให้การดำเนินการซื้อหรือการจ้างแต่ละครั้ง ให้ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้ แล้วแต่กรณี

5.13 สิทธิในการตรวจสอบงบประมาณของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากการมีส่วนร่วมในการซื้อและการจ้าง ประชาชนย่อมต้องได้รับสิทธิในการตรวจสอบ กิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ในแผนงาน สำหรับประมาณการด้านรายรับและรายจ่าย ที่แสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้อง ประกาศรายงานการรับจ่ายเงินประจำปีงบประมาณที่สิ้นสุด ทั้งงบประมาณรายจ่ายและเงินนอก งบประมาณไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการหรือสำนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ ประชาชนทราบ

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายโอกาส ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้ อำนาจหน้าที่ของรัฐเพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรักและมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของ ท้องถิ่นร่วมกันให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารงานด้วยความ โปร่งใส ตรงกับความ ต้องการของประชาชนและรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้นมีการตรวจสอบการบริหารจัดการ ของผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกชั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการกระจาย อำนาจ : ออนไลน์)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของการวางแผน

การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ที่ปรารถนาเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อม โยงระหว่างปัจจุบันและอนาคตเป็นการคาดการณ์สิ่งที่ ยังไม่เกิดขึ้นฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทาง ปฏิบัติงานมีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ความรู้และการคาดคะเนอย่าง ใช้ดุลยพินิจการ วางแผนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตและตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดี ที่สุดโดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการวางแผนคือความพยายามที่เป็นระบบ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์การบรรลุผลที่ปรารถนา

นักวิชาการด้านการบริหาร ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ต่าง ๆ กันแต่ในเนื้อหา สาระแล้วไม่แตกต่างกันมากดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 4) ได้ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การกำหนดว่าจะ ทำอะไร อย่างไร แผนเป็นผลผลิตที่จะมีวิธีการทำที่แน่นอน ชัดเจน มีขั้นตอนในเรื่องของ

กระบวนการวางแผน ซึ่งมีลักษณะ 2 ประการ พอสรุปได้ดังนี้คือ แผนที่ไม่ปรากฏรูปลักษณ์ คือ แผนที่ไม่ได้ทำมาเป็นรูปร่างเป็นการคิดอยู่ในสมองหรือในใจ ไม่ได้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนอีกแผนหนึ่งเป็นแผนอย่างเป็นทางการและเป็นขององค์การแผนลักษณะนี้จะต้องบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีรูปแบบชัดเจน ขั้นตอนการปฏิบัติต้องชัดเจน

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2544 : 55) ได้ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การวางอนาคตไว้สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และความอยู่รอดขององค์กร นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ หรือไม่จะเป็นผู้นำประเทศ องค์กรล้วนต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญซึ่งเป็นการที่จะนำพาให้ประเทศและองค์กรประสบความสำเร็จ

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2546 : 110) ได้ให้ความหมายของการวางแผน ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะงานที่เกี่ยวกับภารกิจขององค์กรและวัตถุประสงค์ขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาว การเลือกยุทธวิธีให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม

สมคิด บางโม (2555 : 79 – 80) มีความเห็นว่า การวางแผนคือการกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้า โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และเลือกแนวทางปฏิบัติที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

จากคำจำกัดความดังกล่าว จะพบว่าการวางแผนมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นเรื่องสมมติฐานในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลในปัจจุบัน
2. กำหนดเป้าหมายและวิธีการไปสู่เป้าหมาย
3. เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการกระทำหรือกิจกรรม
4. เป็นเรื่องของการตัดสินใจของผู้บริหาร

ความสำคัญของการวางแผน

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกลมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้นเช่นการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอัน ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กรทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน

3. ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนาทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์การทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์การที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์การให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้นเป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎีหลักการและงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่กล่าว

โดยสรุปว่าไม่มีองค์การใดที่ประสบความสำเร็จได้โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของกระบวนการจัดการที่ดี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546 : 3)

สมคิด บางโม (2555 : 80) ได้พูดถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยลดการทำงานตามยถากรรม
2. ช่วยให้การดำเนินงานประสานสัมพันธ์กัน รวมทั้งลดการทำงานซ้ำซ้อน
3. การปฏิบัติงานตามแผนงานย่อมก่อให้เกิดการประหยัดทั้งเงินทุนและเวลา
4. ช่วยให้การตรวจสอบและการควบคุมงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของผู้บริหารให้ลดน้อยลง
6. ช่วยให้ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในการบริหารมากขึ้น
7. ช่วยให้ผู้บริหารตรวจสอบความสำเร็จของเป้าหมายได้
8. แผนงานที่ดีจะสามารถระดมกำลังคนและทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การมาใช้

อย่างทั่วถึง

ประโยชน์ของการวางแผน

การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมายการวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทางเพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. ประหยัดการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพเป็นการให้งานในฝ่ายต่าง ๆ มีการประสานงานกันดีกิจกรรมที่ดำเนินมีความ

ต่อเนื่องกันก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดีก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร

3. ลดความไม่แน่นอนการวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลง เพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตการวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้วทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุมการวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้นทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกันกล่าวคือถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุมกล่าวได้ว่าแผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจและเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมปัญญาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กรและยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะผู้บริหาร

6. พัฒนาแรงจูงใจระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหารและยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วยเพราะเขารู้อย่างชัดเจนว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้างนอกจากนั้นการวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขันการวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงานเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีการวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกันมีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 3 – 4)

ประชุม รอดประเสริฐ (2547 : 104) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์หรือข้อดีของการวางแผนต่อการบริหารงานไว้ดังนี้

1. สามารถบอกให้ทราบถึงศักยภาพของปัญหาและโอกาสที่ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้น

2. สามารถปรับปรุงแก้ไขกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กรหรือหน่วยงานให้ดีขึ้น
3. สามารถชี้เฉพาะให้เห็นทิศทาง ค่านิยม และวัตถุประสงค์ในอนาคตของหน่วยงาน
4. สามารถช่วยให้แต่ละบุคคลหรือแต่ละหน่วยงานปรับเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
5. สามารถช่วยผู้บริหารให้มีความมั่นใจในอันที่จะนำความอยู่รอดปลอดภัยมาสู่องค์กรและหน่วยงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2547 : 2) กล่าวถึงคุณประโยชน์ที่ได้จากการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยค้นหา ชี้ให้เห็นถึงปัญหา หรือช่วยให้เห็นถึงโอกาสต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
2. ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กรให้ดีขึ้น
3. ช่วยให้การปรับทิศทางอนาคตขององค์กร ตลอดจนค่านิยม และวัตถุประสงค์ขององค์กรให้ชัดเจนเสมอ
4. ช่วยให้เกิดบุคคลหรือองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม
5. ช่วยเหลือผู้บริหารให้สามารถมั่นใจที่จะนำองค์กรให้อยู่รอด

ข้อจำกัดในการวางแผน

อย่างไรก็ตามการวางแผนบางครั้งอาจประสบความล้มเหลวหรือขาดประสิทธิภาพขึ้นได้ดังนั้นข้อความต่อไปนี้จะช่วยให้นำไปพิจารณาประกอบในการวางแผนเพื่อให้การวางแผนไม่ประสบความล้มเหลว (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 4 – 5)

1. การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินงานแต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้นกลุ่มทำงานได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้นข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง
2. การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้าถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุกเขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลยฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มและเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นจะได้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้อง
3. การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายการวางแผนอาจจะทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้แต่ก็เป็นความจริงว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผนอย่างพอเพียงแล้วแผนที่กำหนดขึ้นอาจจะไม่เป็นแผนที่ใช้ไม่ได้จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์สารสนเทศและการประเมินทางเลือก

ต่าง ๆ ดังนั้นถ้าการจัดการไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอในการวางแผนไม่ยอมใช้เวลาให้พอเพียงคิดแต่เพียงว่าเสียเวลาสิ้นเปลืองแล้วผลของแผนที่จะออกมาดีนั้นย่อมเป็นไปได้

4. การดำเนินการภายในองค์การที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาสู่องค์การฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้างซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์การ

6. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการวางแผน บางครั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ฉะนั้นผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะนำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติเช่นนี้จะส่งผลต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

6. ประสิทธิภาพในการวางแผนอาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์เช่นการเกิดสงครามการควบคุมของรัฐบาลหรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ก็อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหายุ่งยากได้

หลักการพื้นฐานในการวางแผน

การวางแผนที่ดีนั้นจะต้องมีหลักการพื้นฐานในการวางแผนที่ผู้วางแผนจะต้องตระหนักวิเคราะห์ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายในการทำงานได้ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ออกมานั้นประสบผลสำเร็จ ในที่สุดการวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ประการคือ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 5 – 6)

1. การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การสัมฤทธิ์ผล หลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติขององค์การธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรบรรลุตามเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกอย่างจริงใจ

2. การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของการจัดการซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วยการวางแผนการจ้องการการบริหารงานบุคคลการสั่งการและการควบคุม การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นตอนอื่น ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง

3. การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคนการวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันทั้งนี้เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบควบคุมให้งานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จฉะนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

4. ประสิทธิภาพของแผนงานในการวางแผนนั้นผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการวางแผนซึ่งสามารถพิจารณาจากการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่างประหยัดและคุ้มค่าเช่นการใช้เวลาเงินเครื่องมือแรงงานและการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกในองค์การหลักการพื้นฐาน 4 ประการนี้นับว่ามีส่วนสำคัญในการปูพื้นฐานของความคิดในด้านการวางแผนให้องค์การประสบความสำเร็จก้าวหน้า

ลำดับชั้นในกระบวนการวางแผน

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรจะมีลำดับชั้นและขั้นตอนทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพการวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับชั้นในการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546 : 6 – 7)

1. การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นงานอันดับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการทั้งนี้เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้าเพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตซึ่งได้กล่าวมาแล้วและเป็นพื้นฐานที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในองค์การสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผนคือแผนที่วางจะต้องมีความชัดเจนทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในองค์การเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผนผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ที่จะขอบเขตในการวางแผนเพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียงการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนขอบเขตและข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอกเช่นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองความรู้สึกของประชาชนนอกจากปัจจัยภายนอกแล้วการวางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์การด้วยจึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาจากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3. พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผนข้อจำกัดต่าง ๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใด ๆ ฉะนั้นถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณาและคำนึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้เหลือน้อยลงสิ่งที่จะนำมาพิจารณาเหตุการณ์ในการวางแผนได้แก่ขอบเขต

อำนาจหน้าที่วัตถุประสงค์สภาพทางการเงินตลอดจนบุคลากรต่าง ๆ ในองค์การเป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

4. พัฒนาทางเลือกในการวางแผนผู้วางแผนควรได้แสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้นเพราะบางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่ง ๆ ไม่ใช่มีแนวทางปฏิบัติแนวเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้นแต่อาจมีแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกันฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่าง ๆ หลาย ๆ แนวมากำหนดกิจกรรมในการวางแผนซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่าง ๆ

5. ประเมินทางเลือกการประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ แล้วผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะป็นไปได้นาน้อยแค่ไหนหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้องค์การดำเนินไปได้แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้สูงสุดซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้วางแผนในการประเมินทางเลือกนั้นก็คือนไม่มีวิธีใดที่ให้ผลสูงสุดเพียงวิธีเดียวฉะนั้นผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกทางเลือกสองแนวทางหรือมากกว่าและนำทางเลือกที่เลือกแล้วมาหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติ

6. เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติผู้วางแผนต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติซึ่งจะออกมาในรูปการกำหนดเป็นนโยบายตารางการทำงานและงบประมาณการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่กล่าวนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการดำเนินกรปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ได้กล่าวถึงกระบวนการขั้นตอนในการวางแผนไว้ดังนี้ สมคิด บางโม (2555 : 86 – 87) ได้กล่าวถึง กระบวนการวางแผนหมายถึงขั้นตอนในการวางแผนตั้งแต่ต้นจนจบว่าจะต้องทำอะไรบ้างก่อนหลังอย่างไร โดยทั่วไปแล้วจะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนวางแผนได้แก่

1.1 การจัดตั้งหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการวางแผน

1.2 กำหนดวิธีการวางแผนว่ามีขั้นตอนอย่างไร จะต้องทำอะไรบ้าง

1.3 การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อันได้แก่ ทรัพยากรบริหาร สถิติต่าง ๆ และปัญหา

ต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา ศึกษางานที่ปฏิบัติมาแล้วว่ามีปัญหาอะไร ด้านใดที่จะต้องแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่พึงประสงค์ ต้องการให้เกิดสิ่งใหม่อะไรบ้าง และองค์กรมีเป้าหมายอะไร

ขั้นที่ 3 การกำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ นั่นคือ การเขียนเป็นแผนซึ่งประกอบด้วย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม

แผนงาน (Program) คือแผนซึ่งกำหนดขึ้นโดยการจัดรวมงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือมีวัตถุประสงค์เหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน เป็นการแบ่งงานออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เช่น แผนการผลิต แผนการตลาด เป็นต้น ในแผนงานหนึ่งอาจจะมีหลายโครงการหรือมีโครงการเดียว เช่น แผนงานการตลาด อาจจะมีโครงการวิจัยตลาด โครงการส่งเสริมการขาย โครงการเพิ่มยอดขาย

โครงการ (Project บางแห่งเรียก Project Plan) คือแผนซึ่งกำหนดรายละเอียดของการทำงานปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานที่กำหนดไว้ในโครงการหนึ่ง ๆ จะระบุรายละเอียดของกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติว่ามีอะไรบ้าง ปฏิบัติอย่างไร เมื่อไร ใครรับผิดชอบ ใช้งบประมาณเท่าไร ตลอดจนวิธีประเมินผล

กิจกรรม (activity) ในแต่ละโครงการอาจจะมีกิจกรรมที่ต้องกระทำหนึ่งกิจกรรมหรือมากกว่าหนึ่งกิจกรรมก็ได้ กิจกรรมเป็นการกระทำใด ๆ ก็ตามเพื่อให้เกิดผลที่ต้องการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2547 : 21 – 24) กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การพัฒนากลยุทธ์
4. การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง
5. การกำหนดแผนปฏิบัติงาน
6. การปฏิบัติตามแผน
7. กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

พะยอม วงศ์สารศรี (2548 : 65 – 66) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนในกระบวนการวางแผนไว้ 6 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผน
3. พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน
4. พัฒนาทางเลือกที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น
5. ประเมินทางเลือก
6. เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

อุทัย บุญประเสริฐ (2549 : 74 – 76) ได้สรุปขั้นตอนในการวางแผนไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

2. การกำหนดแผนงาน โครงการและเป้าหมายของการปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ซึ่งแสดงวิธีการดำเนินงานที่คาดว่าจะเหมาะสมที่สุด ที่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. การกำหนดและประมาณความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงาน

4. การจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณ

5. การจัดงานและนำแผนออกไปปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงการบริหารแผนและโครงการที่กำหนดรายละเอียดไว้แล้ว

6. การจัดระบบการติดตามควบคุมกำกับและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

7. การทบทวนตรวจสอบ และแก้ไขการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนซึ่งได้กำหนดไว้แล้วเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

8. การหมุนเวียนเข้าสู่วงจรวางแผนใหม่

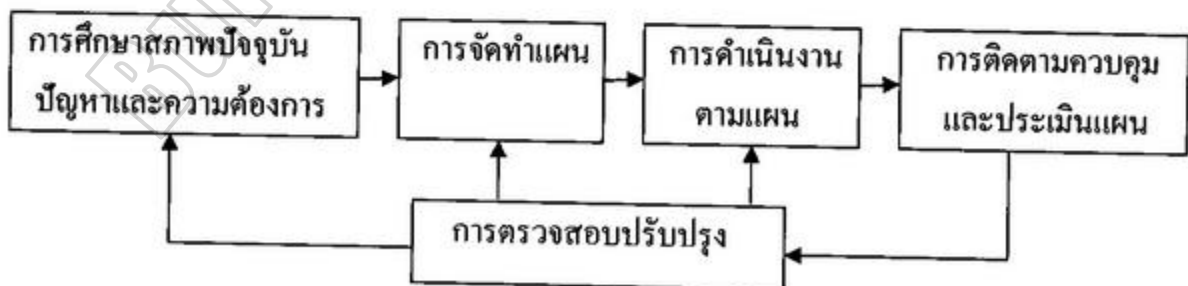
การกำหนดแนวปฏิบัติให้แก่หน่วยงาน ใช้ในการวางแผนมี 5 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. ขั้นเตรียมการวางแผน
2. ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา
3. ขั้นจัดทำแผน
4. ขั้นนำแผน ไปปฏิบัติ
5. ขั้นติดตามและประเมินผล

ฉลาด จันทรสุมบัติ (2556 : ออนไลน์) ได้กำหนดระบบการวางแผนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

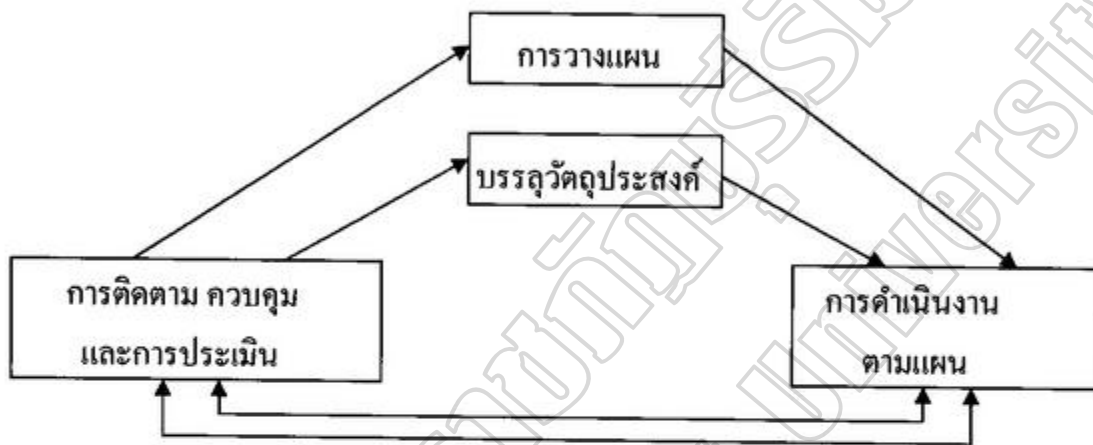
1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2. การจัดทำแผน
3. การดำเนินงานตามแผน
4. การติดตามและประเมินผล

ส่วนประกอบของระบบการวางแผนและการบริหารงานแสดงได้ดังภาพประกอบ 2.1 (ฉลาด จันทรสุมบัติ. 2556 : ออนไลน์)

ภาพประกอบ 2.1 ระบบการวางแผนและการบริหารงาน

จากภาพประกอบ 2.1 แสดงให้เห็นถึงระบบย่อยของระบบการวางแผนและการบริหารงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นขั้นตอนสอดคล้องต่อเนื่องกันซึ่งถ้าพิจารณากระบวนการบริหารในอีกลักษณะหนึ่ง ก็พบว่า การติดตามและการประเมินก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงาน ดังแสดงใน ภาพประกอบ 2.2 (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2556 : ออนไลน์)

ภาพประกอบ 2.2 วงจรของกระบวนการบริหาร

ลักษณะของแผนโดยทั่วไป

ฉลาด จันทรสมบัติ (2556 : ออนไลน์) พูดถึงลักษณะของแผน โดยทั่วไปจะต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าจะมีการปฏิบัติอะไรและอย่างไร เป็นการชี้ทางให้เห็นและเป็นการป้องกันการเข้าใจผิดและหลงทาง วัตถุประสงค์จะต้องกำหนดไว้แจ่มแจ้งชัดเจน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ต้องมีการจัดเรียงลำดับวัตถุประสงค์ และมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ ไป
2. มาตรฐานในการบริหาร เป็นการกำหนดความต้องการ ความสมดุลและความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทั้งหลาย มาตรฐานเป็นเครื่องกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการควบคุม การกำหนดอาจเขียนเป็นคำอธิบาย หรือโดยการบอกกล่าวด้วยคำพูดให้ถือปฏิบัติตาม
3. งบประมาณ ได้แก่ แผนการรับและแผนการจ่าย ซึ่งกำหนดขึ้นสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดเป็นเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม และใช้เป็นแผนการควบคุมได้
4. แผนงาน เป็นแผนเบ็ดเตล็ดซึ่งรวมการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ และการจัดเรียงลำดับของกิจกรรมซึ่งจะต้องทำตามกำหนดระยะเวลาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

5. นโยบาย หมายถึง การตกลงขั้นต้นในการกำหนดแนวทางอย่างกว้างในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบายที่ดีจะต้องกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ และสอดคล้องกัน และแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาองค์การในที่สุด

6. วิธีปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการของงานทั้งหลายซึ่งเกี่ยวข้องกัน มีการจัดเรียงลำดับ พร้อมทั้งกำหนดวิธีปฏิบัติ ตลอดจนจัดสายทางเดินของงานไว้ด้วย วิธีปฏิบัติควรจะแน่นอนมั่นคง จะเปลี่ยนแปลงต่อเมื่อมีเหตุการณ์กระทบต่อการดำเนินงานเกิดขึ้นเท่านั้น

7. วิธีการ หมายถึง ขั้นตอนของวิธีปฏิบัติงานอย่างหนึ่ง และเป็นการกำหนดว่างานขั้นนี้จะต้องปฏิบัติอย่างไร โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ ค่าใช้จ่าย เวลา เงิน และกำลัง

ลักษณะของแผนที่ดี

แผนเป็นสิ่งที่กำหนดรายละเอียดในเรื่องของแผนงาน โครงการหรือสิ่งที่จะทำไว้ล่วงหน้า โดยมีการทบทวนหรือปรับปรุงเป็นประจำ โดยแผนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 7 – 8)

1. แผนควรมีลักษณะชี้เฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่ว ๆ ไปการชี้เฉพาะถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจนและโอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดหรือนำไปใช้ผิด ๆ นั้นน้อยมากฉะนั้นการจัดทำแผนจะต้องมีลักษณะเฉพาะเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้องไม่ต้องตีความกันในลักษณะต่าง ๆ และบางครั้งการตีความนั้นอาจก่อให้เกิดดำเนินการที่ผิดทิศทางไปก็เป็นได้
2. แผนควรจะมีลักษณะชี้เฉพาะความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วและสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตฉะนั้นการชี้เฉพาะความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้และรู้ให้เห็นเด่นชัดจะทำให้ผู้ใช้แผนคำนึงถึงและพิจารณาสิ่งที่ยังไม่รู้ให้รอบคอบ
3. แผนควรมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้ซึ่งเรื่องนี้ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วางแผนจะต้องใช้การคิดวิเคราะห์การคิดวิจารณ์เป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้
4. แผนจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้แผนที่นำไปใช้จะต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่สามารถเกิดได้ทุกขณะนอกจากนั้นการดำเนินการต่าง ๆ มักจะมีตัวแปรต่าง ๆ จำนวนมากที่มีผลกระทบต่อแผนฉะนั้นแผนที่ดีจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป

5. แผนจะต้องได้รับการยอมรับจากกระบวนการที่เกี่ยวข้องทั้งนี้เนื่องจากการยอมรับจะนำมาซึ่งความตั้งใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำแผนไปปฏิบัติถ้าแผนที่วางนั้นได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องย่อมเป็นผลดีแก่การดำเนินงานขององค์การธุรกิจเป็นอย่างดี

สมคิด บางโม (2555 : 81 – 82) ลักษณะของแผนที่ดีซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปนั้นควรมีลักษณะดังนี้

1. ความยืดหยุ่น แผนที่ดีควรมีความยืดหยุ่นหรือคล่องตัวในการปรับตัวอุปสรรคหรือปรับกลยุทธ์ให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและ โอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจได้
2. ความครอบคลุม ควรครอบคลุมไปถึงหน้าที่ต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ทั้งทั้งองค์การเพื่อเป้าหมายเดียวกันขององค์การ
3. คุ้มค่าใช้จ่าย การจัดทำแผนใด ๆ คุ้มค่าใช้จ่ายในการจัดทำแผนหรือการนำแผนไปใช้ควรประหยัดและคุ้มค่า
4. ความชัดเจน แผนที่จัดทำขึ้นจะต้องชัดเจนว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด อยู่ในความรับผิดชอบของใคร
5. ระยะเวลาของแผน จะต้องกำหนดให้แน่นอนว่าเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด
6. ความเป็นพิธีการ การจัดทำแผนต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับตั้งแต่การเตรียมการ วิเคราะห์ข้อมูล ทำแผน นำแผนไปปฏิบัติ และประเมินผล ทั้งนี้ แผนจะต้องได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจขององค์การก่อน
7. ความปกปิด ในด้านธุรกิจจะต้องให้รู้แผนเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้นเพราะหากแพร่กระจายไปสู่คู่แข่งอาจเป็นผลเสียต่อองค์การ แต่ในด้านรัฐกิจแล้วแผนควรเปิดเผยทั่วไป
8. ความมีเหตุผล ควรกำหนดแผนขึ้นอย่างมีเหตุมีผล สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
9. ความสอดคล้อง แผนที่ดีควรอยู่ในกรอบหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์การที่กำหนดไว้
10. การเน้นอนาคต ควรกำหนดระยะเวลาของแผนเป็น 3 – 5 ปี ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่ดีที่สุดที่มนุษย์สามารถคาดคะเน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
11. ความต่อเนื่อง หมายถึงความต่อเนื่องกับแผนอื่น ๆ และกระบวนการต่อเนื่องในการจัดการด้วย รวมทั้งมีการประเมินแผนปฏิบัติไปแล้วและนำผลการประเมินมาปรับปรุงใหม่

ประเภทของการวางแผน

การวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 8 – 9)

1. จำแนกตามระดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูงเป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมดด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำลังของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต

1.2 การวางแผนบริหารเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลางเป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ

1.3 การวางแผนปฏิบัติการเป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้นนำแผนบริหารไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

2.1 การวางแผนดำเนินงานเป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวรบังคับถึงแนวความคิดหลักการหรือแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยในองค์กรหรือใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำแผนชนิดนี้จะรวมไปถึงนโยบายวิธีปฏิบัติงานกฎวิธีการและมาตรฐานการวางแผนใช้ประจำมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งที่สามารถตรวจสอบการทำงานของพนักงานและสามารถประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างไรก็ตามการวางแผนชนิดนี้อาจมีจุดอ่อนบ้างคือเมื่อสภาพการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไปแผนประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในลักษณะแผนใช้เฉพาะครั้ง

2.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้งเป็นการวางแผนเพื่อปรับและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำทั้งนี้เนื่องจากแผนดำเนินงานประจำไม่อาจตอบสนองความเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แผนใช้เฉพาะครั้งจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเฉพาะสถานการณ์แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีกบางครั้งจึงมีการเรียกแผนชนิดนี้ว่าแผนใช้ครั้งเดียวแผนประเภทนี้ได้แก่แผนงาน โครงการงบประมาณและตารางการทำงานแผนใช้เฉพาะครั้งมีประโยชน์ต่อองค์กรทำให้ลดความเสี่ยงและเป็นการใช้เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

3. จำแนกตามระยะเวลา

3.1 การวางแผนระยะยาวเป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่

5 ปีขึ้นไปแต่จากการศึกษาของพบว่าแผนระยะยาวนี้ควรมีระยะ 5 ปีเหมาะสมที่สุดที่จะสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างมีเหตุผล

3.2 การวางแผนระยะปานกลางเป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

3.3 การวางแผนระยะสั้นมีระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง 1 ถึง 3 ปีการวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาวประสบความสำเร็จ แผนระยะสั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนระยะยาวองค์การจึงจะดำเนินการไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างราบรื่นอย่างไรก็ตามในปัจจุบันการวางแผนตามระยะเวลาไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้นเพราะสภาพขององค์การในยุคปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและระหว่างประเทศ

4. จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งานการวางแผนกายภาพเป็นการวางแผนด้านทำเลที่ตั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ

5. การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผนแบ่งออกได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์

5.2 วิธีปฏิบัติงาน

5.3 มาตรฐาน

5.4 แผนงาน

5.5 นโยบาย

5.6 วิธีการ

5.7 งบประมาณ

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการวางแผน

ตามปกติการวางแผนควรเริ่มจัดทำก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ แต่หลังจากดำเนินการไปแล้วอาจจะต้องปรับปรุงแผนหรือจัดทำแผนขึ้นใหม่อีกก็ได้ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อม ความต้องการเป้าหมาย หรือปัญหาในการปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการวางแผนอาจจะกระทำได้เมื่อเข้าลักษณะดังต่อไปนี้ (สมคิด บางโม. 2555 : 86)

1. เมื่อเริ่มงานใหม่
2. เมื่อต้องการปรับปรุงงานหรือองค์การ เช่น ขยายกิจการ เป็นต้น
3. เมื่อมีปัญหาในการทำงาน เช่น บริษัทขาดทุน การปฏิบัติงานล่าช้า เป็นต้น

4. เมื่อได้รับคำสั่งจากเบื้องบนหรือวางแผนตามนโยบายที่กำหนดขึ้นการวางแผนควรจะได้พิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะเป็นการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตเนื่องจากการวางแผนต้องวิเคราะห์ทรัพยากรและสภาพปัจจุบันขององค์กรแล้วจึงกำหนดผลที่ต้องการในอนาคตงานบางอย่างอาจไม่ต้องการวางแผนที่เป็นทางการได้

ผู้รับผิดชอบในการวางแผน

ผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนนั้นอาจเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร หรืออาจเป็นคณะบุคคลร่วมกันจัดทำขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารงานในองค์กร ถ้าเป็นองค์กรที่มีการกระจายอำนาจ อาจใช้คณะกรรมการหรือให้โอกาสผู้มีความสามารถสูงได้แสดงผลงาน แต่ถ้าเป็นผู้วางแผนเป็นองค์กรที่รวมอำนาจ ผู้บริหารสูงสุดจะเป็นผู้วางแผน โดยทั่วไปแล้วผู้รับผิดชอบในการวางแผนมีดังนี้ (สมคิด บางโม. 2555 : 84 – 85)

1. ผู้บริหารสูงสุดกำหนดขึ้นเองทั้งหมด
2. ผู้บริหารสูงสุดเป็นผู้วางแผนแม่บท แล้วมอบให้หัวหน้าระดับรองลงไปเป็นผู้กำหนดแผนย่อย
3. จัดให้มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการเพื่อวางแผน โดยเฉพาะ
4. หน่วยงานย่อยเป็นผู้วางแผนแล้วส่งขึ้นไปยังหน่วยเหนือเพื่อรวบรวมและปรับแผน
5. ผู้บริหารวางแผนตามข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงาน

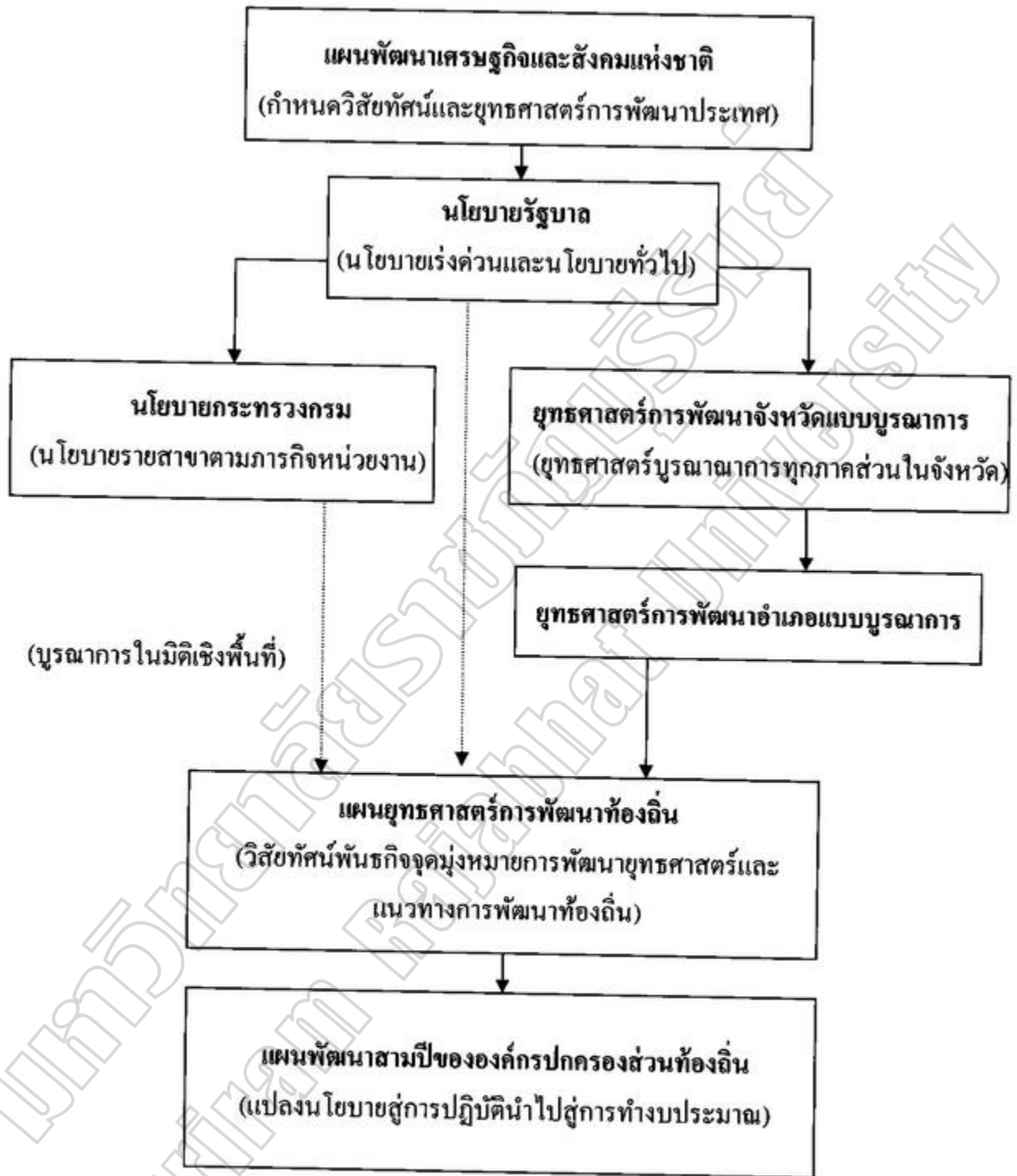
การวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใดจำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือภาพในอนาคต และแปลมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภทคือ

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคือแผนพัฒนาระยะยาว
2. แผนพัฒนาสามปีเป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียนที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาลองค์กรบริหารส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษมี

อำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้น และระยะยาวเกี่ยวข้องกับกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคลการเงินและการคลังและการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนินตามแผน ความเป็นอิสระนั้นไม่ได้หมายถึงความเป็นอิสระในฐานะเป็น “รัฐอิสระ” แต่เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะบางส่วนให้และยังต้องอยู่ในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบ โดยรัฐบาลและประชาคมอีกด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องตระหนักว่าแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนา ระดับต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลแผนกระทรวง แผนกรมและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนา จังหวัดในระดับจังหวัดตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้นทั้งองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและประชาคมจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ดังภาพประกอบ 2.3 (กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น. 2546: 11 - 12)

ภาพประกอบ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาสามปีผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงขั้นตอนและกำหนดเวลาของการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาของทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอด้วย

2.2 ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย. 2548 : 2)

2.2.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาจากความถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาอำเภอแผนพัฒนาสามปีหมายถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับภูมิภาคเป็นการกำหนดรายละเอียด

2.2.2 แผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปีซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาสามปีจะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

2.3 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาองค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดย (กระทรวงมหาดไทย. 2548 : 3 – 5)

2.3.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีหน้าที่

2.3.1.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นโดยพิจารณาจาก

1) อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชนเช่นการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการผังเมือง

2) ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศกลุ่มจังหวัดและจังหวัด โดยให้นับดำเนินการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชน โดยตรงเช่นการแก้ไขปัญหาความยากจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ

4) กรอบนโยบายทิศทางแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด

5) นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น

6) แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่นและความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการมาประกอบการพิจารณาด้วย

2.3.1.2 ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาในการจัดทำร่างแผนพัฒนาให้เทศบาลเมืองพิทยอ องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งนำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาแต่หากเกินศักยภาพของเทศบาลเมืองพิทยอ องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งให้เสนอปัญหาความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดและให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่

2.3.1.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน

2.3.1.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตามที่คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนเสนอ

2.3.1.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

2.3.1.6 แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

2.3.1.7 ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนดจัดทำร่างแผนการดำเนินงานและจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย, 2548 : 6 – 8)

2.4.1 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.4.1.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นรับทราบปัญหา ความต้องการประเด็นการพัฒนาและประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการและ แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาโดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมา พิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2.4.1.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวม แนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการ พัฒนาท้องถิ่น

2.4.1.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

2.4.1.4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่น เสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

2.4.2 การจัดทำแผนพัฒนาสามปีมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.4.2.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่นกำหนด ประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนารวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำ ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการ จัดทำแผนพัฒนาสามปี

2.4.2.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวม ประเด็นหลักการพัฒนาปัญหาความต้องการและข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีแล้วเสนอ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2.4.2.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

2.4.2.4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและ ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไปแผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อนงบประมาณประจำปี

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

แนวคิดหลักการปกครองท้องถิ่น

นับจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ในหมวดที่ 9 จนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นนับว่ามีความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น เพิ่มช่องทางในการบริหารและสร้างนักรการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ระดับชาติต่อไป การปกครองท้องถิ่นยังเป็นหลักการที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยดังกล่าวคือ เป็นการกระจายอำนาจ มุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ รักและห่วงแหนชุมชนที่ตนอยู่อาศัย เพราะถ้าเกิดปัญหาในท้องถิ่นใด คนในท้องถิ่นนั้นย่อมที่จะรู้สาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาได้มากกว่าคนนอกพื้นที่ การแก้ไขปัญหาก็ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประชาชนยังร่วมตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดความโปร่งใสตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจและนำไปสู่การบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2555 : 7)

ความหมายการปกครองท้องถิ่น

วิท (Wit. 1967 : 14 – 21; อ้างถึงใน มุขอริ ยีหมะ. 2555 : 12) นิยามว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีโอกาสได้ปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรเป็นของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

ร็อบสัน (Robson. 1953 : 574 ; อ้างถึงใน มุขอริ ยีหมะ. 2555 : 12 – 13) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy)

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การจำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

โฮลโลเวย์ (Holloway. 1951 : 398 ; อ้างถึงใน มุขอรรถี ปีหมะ. 2555 : 13) อธิบายว่าการปกครองท้องถิ่นคือ การปกครองตนเองของชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งที่มีองค์การเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการคลังมีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจ และมีสภาพของท้องถิ่นเป็นองค์ที่สำคัญขององค์กรนี้

มุตตอลิบ และ อาลี ข่าน (Mottalib & Ali Khan. 1982 : 2 – 19 ; อ้างถึงใน มุขอรรถี ปีหมะ. 2555 : 13 –14) เสนอว่า แนวคิดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับมิติต่าง ๆ หลายมิติดังนี้

1. มิติทางสังคม (Social Dimension) คือการปกครองท้องถิ่นเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งซึ่งมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวภายใต้สภาพสังคมและเศรษฐกิจเฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ
2. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic Dimension) คือการปกครองท้องถิ่นจะช่วยนำไปสู่การกระจายอำนาจในทางเศรษฐกิจ ลดการแทรกแซงของส่วนกลางในการวางแผนและพัฒนา แต่ในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นย่อมนำมาสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชาติโดยปริยาย
3. มิติทางภูมิศาสตร์ (Geographic Dimension) คือการปกครองท้องถิ่นมาจากแนวคิดที่ว่าประชาชนในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งย่อมมีจิตสำนึก มีความคิด ความรู้สึกที่แตกต่างจากประชาชน ในพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศเดียวกันและย่อมมองเห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับแตกต่างจากชุมชนหรือสังคมที่อยู่กับคนและพื้นที่อื่น ๆ ด้วยประโยชน์ที่แตกต่างในแต่ละพื้นที่ย่อมทำให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นปัญหาที่แตกต่างกันย่อมต้องแก้ไขแตกต่างกันทั้งในด้านวิธีการ แนวทางการเมือง การบริหารและกฎหมาย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้น
4. มิติทางกฎหมาย (Legal Dimension) คือ องค์กรปกครองท้องถิ่นนับเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์สาธารณะในพื้นที่ ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในด้านอำนาจอธิปไตยของรัฐ มีอิสระในการดำเนินงานระดับหนึ่ง
5. มิติทางการเมือง (Political Dimension) มิตินี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดสำหรับแนวคิดของการปกครองท้องถิ่นเพราะการปกครองท้องถิ่นมีหน่วยงานต่าง ๆ ทำหน้าที่แบ่งเบา

ภาระของภาครัฐในส่วนกลาง จากการส่งมอบอำนาจหรือกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าสังคมใดก็ตามไม่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยหากปราศจากการปกครองท้องถิ่น

6. มิติทางการบริหาร (Administrative Dimension) การปกครองท้องถิ่นคือการบริหารที่มีส่วนผสมร่วมกันของการเมืองการบริหารและเทคโนโลยี

จากคำนิยามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายและสาระสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่าหมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ภายในชุมชนตามขอบเขตอำนาจที่ได้รับจากรัฐบาลกลางหรือส่วนกลาง โดยจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลมีสิทธิตามกฎหมายในการตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนมีงบประมาณที่มาจากภาษีและรายได้ในรูปแบบต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นเพื่อใช้ในการดำเนินงาน สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ชวงส์ ฉายะบุตร (2539 : 26) จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลักหากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องให้บริการกับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้อัตนงงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น ได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทั้งด้านการเงินตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงต่อความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ

การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบคอบระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะ โดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติเป็นอย่างดี

หลักการของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ลักษณะและองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอย่างน้อย 3 ประการ คือ (วิชชุกร นาครชน. 2550 : 8 – 13)

1. ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองภายใต้ขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
2. อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - 2.1 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแห่งรัฐซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจของประชาชนหรือท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นซึ่งมีผลเป็นการบังคับเป็นการทั่วไป
 - 2.2 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ โดยเฉพาะ
3. การมีส่วนร่วมและการควบคุมตรวจสอบของประชาชนในท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อก้าวถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นและเพื่อเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวคิดของการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงพอสรุปความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดังนี้ (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2555 : 16 – 17)

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าการให้ประชาชนรู้จักการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รู้จักใช้สิทธิหน้าที่ในการเป็นพลเมือง เพื่อนำไปสู่การเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมที่จะรู้ปัญหาได้ดีกว่าคนนอกพื้นที่ ส่งผลให้การแก้ปัญหาเป็นไปโดยประสิทธิภาพ

3. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะแต่เดิมรัฐบาลดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปกครองหรือการบริการสาธารณะเอง เมื่อมอบอำนาจบางส่วนให้กับองค์กรอื่นแล้วภาระของรัฐบาลจึงลดลง

4. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง เนื่องจากการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะบุคคลเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงเป็นการส่งเสริมส่งเสริมให้บุคคลเข้าร่วมดำเนินงานทางการเมืองการปกครองเพื่อสร้างนักการเมืองผู้การบริหารประเทศในอนาคต

5. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว จะทำให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและเกิดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้นคนในชุมชนยังสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาเพราะรู้จักปัญหาได้ดีกว่า เข้ามาร่วมตรวจสอบเป็นการถ่วงดุลอำนาจ

การปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้ (มูจอริ ยีหมะ. 2555 : 16 – 18)

1. การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนและความผูกพันของคนในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยสร้างอัตลักษณ์หรือลักษณะร่วมกันในด้านต่าง ๆ ของความเป็นชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งย่อมสะท้อนออกมาให้คนในชุมชนได้เห็นและช่วยกระตุ้นความรู้สึกผูกพันต่อพื้นที่ชุมชนของประชาชน

2. การให้ความสำคัญหรือเน้นย้ำถึงความหลากหลายการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบเดียวกันหรือไม่แตกต่างกันตามที่กฎหมายได้กำหนดมาให้ก็ตาม ลักษณะเช่นนี้ย่อมชี้ให้เห็นถึงความแตกต่าง หลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีปัญหาที่ต้องการแก้ไขและความต้องการของประชาชนที่แตกต่างกัน

3. ส่งเสริมนวัตกรรมและการเรียนรู้การให้ความสำคัญต่อความแตกต่าง หลากหลายทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ๆ และนำมาสู่การคิดค้นนวัตกรรมในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นเองหรือสามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือแม้กระทั่ง

รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางด้วยการแพร่กระจายความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก่คนในท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ กระทำได้หลายรูปแบบเช่น จัดหมายข่าว วารสารหรือรายงานประจำปี

4. การตอบสนองต่อปัญหาอย่างรวดเร็ว เหมาะสมและร่วมมือ การปกครองส่วนท้องถิ่นจะสนองตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างรวดเร็ว มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและได้รับความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นมากกว่าหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลาง อีกทั้งอาจประหยัดหรือคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจมากกว่าอีกด้วย

5. การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดสังคมที่มีลักษณะพหุสังคมซึ่งเป็นลักษณะสังคมตามความเชื่อของหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมที่จะมีลักษณะเช่นนี้ได้อำนาจจะต้องกระจายตัวไปทั่วทั้งสังคมอย่างกว้างขวางไม่กระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่งหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลใด กลุ่มบุคคลหนึ่งเท่านั้น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นช่องทางที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยเฉพาะในแง่มุมมองว่าการให้บริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นมีความหมายมากที่สุดต่อพลเมือง

7. การกระตุ้นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจการเพิ่มบทบาทใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้น แทนที่จะให้บทบาทนี้เป็นหน้าที่ของส่วนกลางแต่เพียงผู้เดียว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนี้ เช่น การสร้างถนนและสิ่งสาธารณูปโภคภายในท้องถิ่น การร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะหรือการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารท้องถิ่น เป็นต้น ในหลายประเทศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในหลายอุตสาหกรรม ซึ่งก่อนหน้านี้เคยเป็นบทบาทของภาคเอกชนมาก่อน

8. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนอกเหนือจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนอย่างสำคัญต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในเชิงสวัสดิการสังคมแล้ว ยังมีโครงการต่าง ๆ ในการจัดความยากจนและการไม่รู้หนังสือซึ่งย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนหนึ่งที่สำคัญไม่ต่างจากองค์กรอื่น ๆ ในสังคม ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

9. การกระจายผลลัพธ์ของการพัฒนาอย่างเป็นธรรมเมื่อพิจารณาถึงองค์กรปกครองในระดับต่าง ๆ แล้ว การปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่าเป็นองค์กรที่มีความเป็นรูปธรรม มีความใกล้ชิดในการติดต่อพบปะกับประชาชนและมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ดังนั้นการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ย่อมทำให้ท้องถิ่นได้รับประโยชน์ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ทำให้ผลของการพัฒนากระจายทั่วสังคมอย่างเป็นธรรม

เมื่อพิจารณาถึงองค์กรปกครองระดับต่าง ๆ แล้ว การปกครองท้องถิ่นนับว่าเป็นองค์กรที่มีความเป็นรูปธรรม มีความใกล้ชิดในการติดต่อพบปะกับประชาชนและมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ดังนั้น การตัดสินใจดำเนินงานด้านต่าง ๆ ย่อมทำให้ท้องถิ่นได้รับประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทำให้ผลการพัฒนากระจายทั่วทั้งสังคมอย่างเป็นธรรม

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

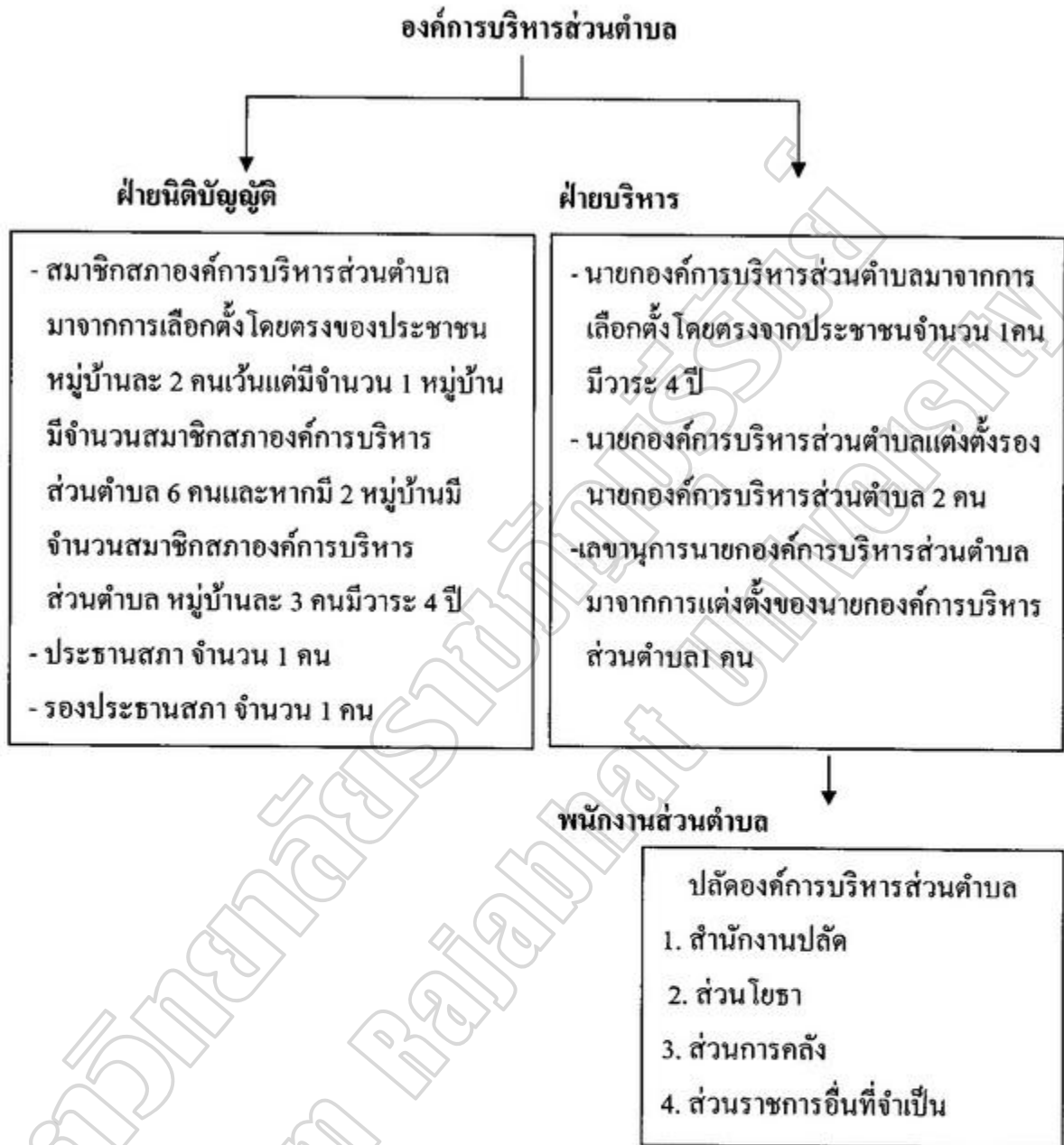
โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552. 2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดังภาพประกอบ 2.4

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาและรองประธานสภาคนหนึ่งซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

จากรายละเอียดดังกล่าว แสดงได้ดังภาพประกอบ 2.4 (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552. 2552)

ภาพประกอบ 2.4 โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกององค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด

มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือ

บุคลากรตามความจำเป็นและสมควร

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2539 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2539 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 113 ตอน 59ง. ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2539 ปัจจุบัน อาคารสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ตั้งอยู่ที่บ้านสีชวา หมู่ที่ 7 ตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ มีเนื้อที่ประมาณ 34,687.5 ไร่ หรือประมาณ 55.50 ตารางกิโลเมตร

เขตติดต่อ องค์การบริหารส่วนตำบลมีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับตำบลหนองกะทิง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองกะทิงและตำบลโลกกลาง อำเภอลำปลายมาศ

จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

และตำบลแสนสุข อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

จำนวนหมู่บ้าน ตำบลไทรินทร์มีจำนวน 19 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านโคกชาด

หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง

หมู่ที่ 3 บ้านผไทรินทร์

หมู่ที่ 4 บ้านหนองหัวช้าง

หมู่ที่ 5 บ้านโคกสูง

หมู่ที่ 6 บ้านโคกสว่าง

หมู่ที่ 7 บ้านสีชวา

หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า

หมู่ที่ 9 บ้านโคกชาคน้อย	หมู่ที่ 10 บ้านสำโรงเก่า
หมู่ที่ 11 บ้านโคกจั่ว	หมู่ที่ 12 บ้านสำโรงน้อย
หมู่ที่ 13 บ้านหนองหัวช้างพัฒนา	หมู่ที่ 14 บ้านโคกตาเงิน
หมู่ที่ 15 บ้านสำโรงใหม่	หมู่ที่ 16 บ้านโคกจั่วใหม่
หมู่ที่ 17 บ้านหนองมะค่าใหม่	หมู่ที่ 18 บ้านโนนศิลา
หมู่ที่ 19 บ้านผไทรินทร์พัฒนา	

จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลไผ่ทรินทร์ แสดงได้ดังตาราง 2.1 (สำนักทะเบียน
อำเภอลำปลายมาศข้อมูล ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2557)

ตาราง 2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรตำบลไผ่ทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 1 บ้านโคกชาด	250	272	522	135
หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	343	365	708	158
หมู่ที่ 3 บ้านผไทรินทร์	290	269	559	131
หมู่ที่ 4 บ้านหนองหัวช้าง	169	213	382	84
หมู่ที่ 5 บ้านโคกสูง	324	307	631	129
หมู่ที่ 6 บ้านโคกสว่าง	349	350	699	186
หมู่ที่ 7 บ้านสีขวา	443	442	885	215
หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า	156	152	308	74
หมู่ที่ 9 บ้านโคกชาคน้อย	269	275	544	127
หมู่ที่ 10 บ้านสำโรงเก่า	239	226	465	110
หมู่ที่ 11 บ้านโคกจั่ว	336	347	683	163
หมู่ที่ 12 บ้านสำโรงน้อย	293	273	565	132
หมู่ที่ 13 บ้านหนองหัวช้างพัฒนา	238	218	456	114
หมู่ที่ 14 บ้านโคกตาเงิน	241	246	487	103
หมู่ที่ 15 บ้านสำโรงใหม่	154	162	316	71
หมู่ที่ 16 บ้านโคกจั่วใหม่	235	218	453	102

ตาราง 2.1 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 17 บ้านหนองมะค่าใหม่	255	264	519	127
หมู่ที่ 18 บ้าน โนนศิลา	230	212	442	105
หมู่ที่ 19 บ้านผไทรินทร์พัฒนา	319	330	649	145
รวม	5,132	5,141	10,273	2,411

วิสัยทัศน์องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อเป็นสภาพการณ์ในอุดมคติ ซึ่งเป็นจุดหมายและปรารถนาคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นหรือบรรลุผลในอนาคตข้างหน้า องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางที่มีประชากรส่วนใหญ่ พักอาศัยอยู่ไม่หนาแน่นและเป็นสังคมชนบทที่สงบสุข ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้ ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนอยู่ดีมีสุข เศรษฐกิจแบบพอเพียง บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เน้นการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. พัฒนาปรับปรุงระบบ โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้ทั่วถึงและเพียงพอ
3. พัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตและอนามัยของประชาชน ให้ได้รับบริการอย่างทั่วถึง
4. พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม กีฬาและนันทนาการ
5. ส่งเสริมพัฒนาอาชีพของประชาชนให้สามารถเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่และยั่งยืน

เป้าหมายหรือเป้าประสงค์ที่ต้องการพัฒนา

1. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เน้นการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. เพื่อพัฒนาปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการให้ทั่วถึงและเพียงพอ
3. เพื่อพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตและอนามัยของประชาชนให้ได้รับบริการอย่างทั่วถึง
4. เพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม กีฬา และนันทนาการ
5. เพื่อส่งเสริมพัฒนาอาชีพของประชาชนให้สามารถเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. เพื่อพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

- แนวทางการพัฒนา
- แนวทางที่ 1 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
 - แนวทางที่ 2 การอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน
 - แนวทางที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนการประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรอื่น ๆ
 - แนวทางที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถการทำงานของบุคลากรให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - แนวทางที่ 5 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ
 - แนวทางที่ 6 ส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- แนวทางที่ 1 ก่อสร้าง พัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม ถนน ร่องระบายน้ำ ท่อส่งน้ำ
- แนวทางที่ 2 พัฒนาปรับปรุงซ่อมแซมแหล่งกักเก็บน้ำ
- แนวทางที่ 3 พัฒนาปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน
- แนวทางที่ 4 ขยายเขตบริการ ไฟฟ้าในครัวเรือนและไฟฟ้าสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต

- แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านสาธารณสุข สุขภาวะชุมชนและสุขภาพอนามัยของประชาชน

แนวทางที่ 2 สนับสนุนและส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ เด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส

แนวทางที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทุกระดับทั้งในและนอกระบบ

แนวทางที่ 2 สนับสนุน ทุนการศึกษา วัสดุอุปกรณ์การศึกษาและสื่อการเรียน การสอนในการศึกษาทุกระดับ

แนวทางที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุน การอนุรักษ์ สืบสาน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น

แนวทางที่ 4 สนับสนุนการจัดการแข่งขันกีฬาและนันทนาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนหลักเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนจัดตั้งกองทุนส่งเสริมพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ ให้กับประชาชน

แนวทางที่ 3 พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าทางการเกษตรและอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 1 ส่งเสริมการอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 2 การจัดการสิ่งแวดล้อมขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

แนวทางที่ 3 การป้องกันและควบคุมมลพิษ

องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์เป็นตำบลที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนประชากรเป็นจำนวนมาก แต่ในขณะที่เดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐน้อยมากถ้าเทียบกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ จึงนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน ในการบริหารจัดการองค์กร โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษา เอกสารงานวิจัย หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกันไป โดยมีเนื้อหางานวิจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใกล้เคียงกับการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

จำริญ แก้วมะไฟ (2550 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบวระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและด้านการแสดงความคิดเห็น การกำหนดปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ปัญหา การดำเนินการ การได้รับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่าประชาชนที่เป็นเพศชาย ผู้มีอายุ 40 – 49 ปี ผู้นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีอาชีพกิจการส่วนตัว และมีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนามากกว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างอื่น 3) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าประชาชนไม่เข้าใจว่าทำไมแผนพัฒนาท้องถิ่นทำไม รองลงมาคือ นายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เข้าร่วมและไม่ให้ความสำคัญจัดทำแผน สถานที่ประชุมไม่เหมาะสมและผู้นำจัดเวทีประชาคมไม่มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ 4) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในของประชาชน ทำการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง จัดอบรมให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจว่าการจัดทำแผนเป็นหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดอนาคตชุมชน

ยุธนา แดงนุ้ย (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกำแพงผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ / ดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคประชาชนส่วนน้อยที่มีปัญหาอุปสรรคปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกำแพงได้แก่การจัดการเรื่องขยะมีปัญหาลในเรื่องของคนว่างงานไม่มีเงินลงทุนการกระจายงานในท้องถิ่นมีน้อยการให้บริการของเจ้าหน้าที่ล่าช้า ไม่มีดิน ไม้ในชุมชนสนามกีฬาไม่เพียงพอ

ความต้องการและขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษาไฟฟ้าให้แสงสว่างในจุดที่ไม่ปลอดภัยมีน้อย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาได้แก่ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในแผนงานพัฒนาควรวางแผนเฉพาะงานที่สามารถใช้ได้จริงกับประชาชนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของเทศบาลได้แก่ควรให้เจ้าหน้าที่เทศบาลออกพบปะประชาชนเพื่อให้ข้อมูลกับประชาชน

จิราภรณ์ เชื้ออุทัย (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้านและอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เมื่อจำแนกเป็นรายหมู่บ้านพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกหมู่บ้าน ปัญหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินงานตาม โครงการที่เสนอในแต่ละปีให้ครบทุกโครงการ ควรมีวิธีการให้ประชาชนเข้าร่วมเวทีประชาคมมากกว่านี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดทำข้อมูลสถิติการจัดทำโครงการ ให้กับประชาชนทราบด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อบต.ควรมีการจัดสรรงบประมาณฯ ให้แต่ละหมู่บ้านอย่างทั่วถึงด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล องค์การบริหารส่วนตำบล ควรประชาสัมพันธ์การรายงานผลการปฏิบัติงานของ อบต. ให้ประชาชนทราบ โดยทั่วถึง ควรมีการประเมินการทำงาน ของ อบต. และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึง

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ ต้องการให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้

งบประมาณอย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหาร บริหารงานอย่างจริงจัง รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และการออกประชาคมต่าง ๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน รับทราบมากขึ้น

อินทอร ติมมารม (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางรักน้อยอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางด้านที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางคือด้านการค้นหาปัญหามากที่สุดรองลงมาคือด้านการวางแผนและด้านที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยคือด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการปฏิบัติงานน้อยที่สุดส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยคือระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้คือควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการกระจายข้อมูลข่าวสารตามสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้นเพิ่มสื่อสิ่งพิมพ์พร้อมทั้งพบปะประชาชนสม่ำเสมอ

สัชฎกร บุญกอบ (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับระดับการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อยดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการลงทุน และปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผลงานการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิที่มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุวุฒิการศึกษาสูงสุดอาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือน โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษร ไสยศศรี (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ย

สูงมาหาดำรงนี้ ด้านการจัดทำแผน ด้านเสนอปัญหา และด้านการติดตามประเมินผลตามลำดับ
 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้าน
 การก่อสร้างถนนคอนกรีตในทุก ๆ หมู่บ้าน รองลงมาคือ โครงการที่ประชาชนเสนอแล้วควรนำเข้า
 บรรจุในแผนและดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการและองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้า
 ร่วมประชุมทุกหมู่บ้านเพื่อทราบความต้องการของประชาชนตามลำดับ

จากการศึกษาของผู้ศึกษาวิจัยหลาย ๆ ท่านในเรื่องที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่
 สนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นที่แตกต่าง
 กันไปเป็นการแสดงให้เห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น
 โดยเฉพาะการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
 จากการศึกษาในเรื่องดังกล่าวมีผู้ศึกษาได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่อื่น ซึ่งใน
 เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ยังไม่มีผู้ศึกษา
 ถึงเรื่องนี้ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาประกอบกับการมี
 ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์มีน้อย
 จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
 ส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
 แผนพัฒนาท้องถิ่นดังตาราง 2.2

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ประเด็น	มณฑลคณาจารย์	วิไลวุฒิ บุรีกุล	ประพันธ์ สร้อยเพชร	อภิญา กังสนารักษ์	พะยอม วงศ์สารศรี	สมศักดิ์ บางโม	กมลดา ชันทรสมบัติ	ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์	ชงชัย ต้นคิงท์	สุกัญญา ประเสริฐ	สมานท์ ฟูโต	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
15. การมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนา สังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น งาน ประเพณี งานกีฬา ทูลการศึกษา เป็นต้น	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓	-
16. การมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนากลุ่มอาชีพ เป็นต้น	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓	-
17. การมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น งานสิ่งแวดล้อม ป่าชุมชนที่สาธารณะ เป็นต้น	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓	-
18. การมีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการ ในคณะทำงานองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
19. การมีบทบาทในโครงการด้าน โครงสร้าง พื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น งานไฟฟ้า ประปา ถนน เป็นต้น	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
20. การมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิต เช่น งานผู้สูงอายุ ผู้พิการ งานเย็บผ้า เป็นต้น	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
21. การมีบทบาทในโครงการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น งานประเพณี งานกีฬา ทูลการศึกษา เป็นต้น	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
22. การมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนา กลุ่มอาชีพของชุมชน	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
23. การมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นงาน สิ่งแวดล้อมป่าชุมชน ที่สาธารณะ เป็นต้น	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
24. การมีบทบาทในการป้องกันและบรรเทา ธารณะภัยในชุมชน	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
25. การมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาไฟฟ้า ประปา เป็นต้น	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
26. การมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น	✓	-	✓	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	-
27. การมีส่วนร่วมในการประชุมหรือการ ประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ประเด็น	มอบหมายการชี้แจง	ตัวชี้วัด นวัตกรรม	ประพันธ์ ทรัพย์สิน	อภิปราย ศึกษารัก	ระดม งบที่สารคดี	สนธิสัญญา	ฉลาด ศึกษารัก	ทรงวุฒิ ศึกษารัก	ธงชัย ศึกษารัก	สุชัย ศึกษารัก	สุเทพ ศึกษารัก	สำนักงานคณะกรรมการการกระจาย	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
28. การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
29. การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
30. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
31. การมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
32. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	-
33. การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
34. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินโครงการ	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-
35. การมีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินผลโครงการ	✓	-	✓	-	-	-	✓	✓	-	✓	-	✓	-
36. การไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
37. การไม่จัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
38. การคิดแทนหรือฉ้อโกงการทำงานของประชาชนท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
39. การไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ของชุมชนอย่างแท้จริง	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
40. การไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
41. ความแตกต่างทางความคิดในการเสนอโครงการ / กิจกรรมเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
42. ปัญหาความต้องการของประชาชนที่เสนอบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่ได้รับการดำเนินการ	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
43. การไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนเองด้วยการไม่แจ้งประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ประเด็น	มณฑลคณาจารย์	อริยวิจิตร	ประพันธ์ ศรีอมพร	อภิญา ถังสนรัตน์	พะยอม วงศ์สารศรี	สนธิศ บงโม	ฉลาด อินทรสมบัติ	ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์	หงษ์ ถิ่นติงศ์	สุจิต บุญประเสริฐ	สนธิ์ ฐิต	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีว	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
44. การไม่เข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
45. การไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากไม่มีเวลา	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
46. ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
47. หน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการ	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
48. การไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากมีการแบ่งฝ่ายทางการเมือง	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
49. กำหนดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
50. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	✓
51. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน	-	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	✓	✓

การจัดกลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ โดยมีประเด็นคำถามทั้งหมด 51 ข้อ โดยจัดกลุ่มประเด็นคำถามเป็นดังนี้

ประเด็นคำถามข้อที่ 1 – 8 เป็นคำถามด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา

ประเด็นคำถามข้อที่ 9 – 17 เป็นคำถามด้านการมีส่วนร่วมในจัดทำแผน

ประเด็นคำถามข้อที่ 18 – 25 เป็นคำถามด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน

ประเด็นคำถามข้อที่ 26 – 35 เป็นคำถามด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ประเด็นคำถามข้อที่ 36 – 51 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม

ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตตัวแปรดังนี้

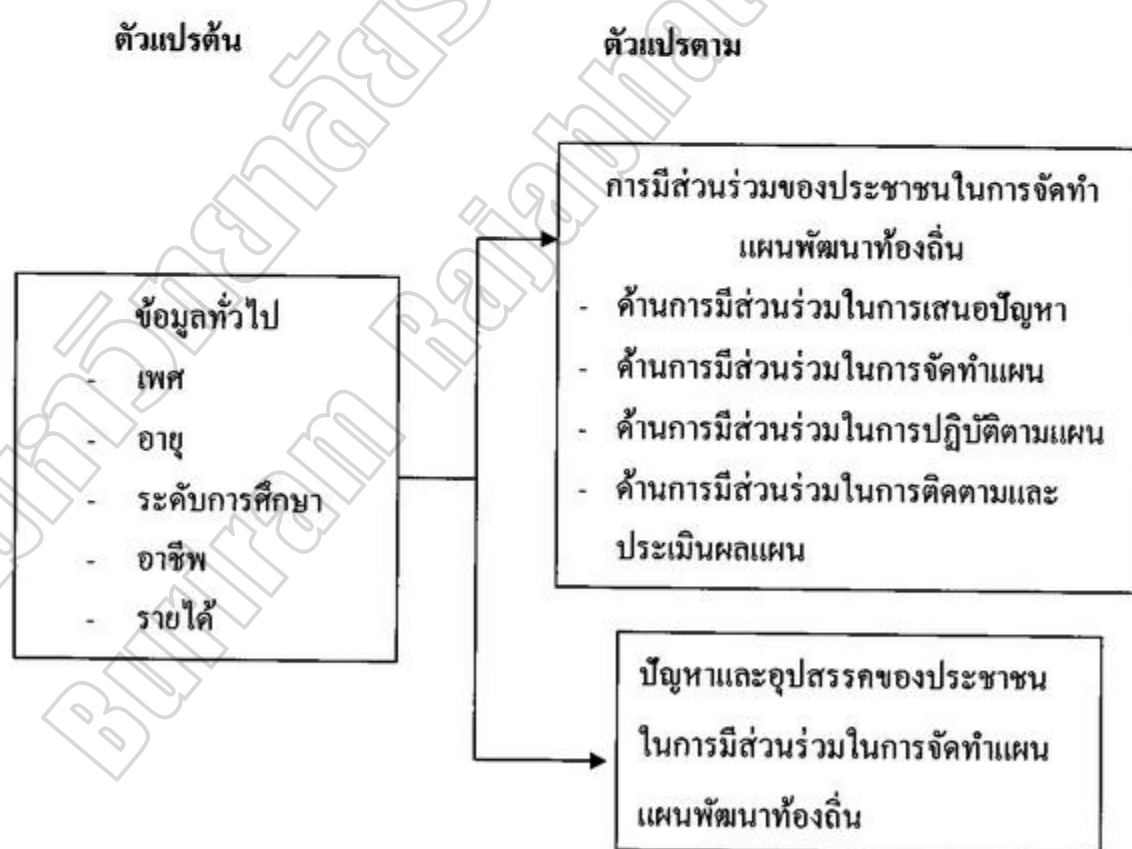
ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพรายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผน

ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงได้ดังภาพประกอบ 2.5

ภาพประกอบ 2.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาดำเนินการ ศึกษาวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 19 หมู่บ้าน จำนวน 7,693 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทรินทร์ 19 หมู่บ้าน จำนวน 7,693 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความเชื่อมั่นคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่าง 380 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีใช้ตารางเลขสุ่ม (Table of Random Numbers) รายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 3.1

ตาราง 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขตตำบลโพธิ์โพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
แยกเป็นรายหมู่บ้าน จำนวน 19 หมู่บ้าน

หมู่ที่	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านโคกซาด	410	20
หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	526	26
หมู่ที่ 3 บ้านผไทรินทร์	444	22
หมู่ที่ 4 บ้านหนองหัวช้าง	294	15
หมู่ที่ 5 บ้านโคกสูง	463	23
หมู่ที่ 6 บ้านโคกสว่าง	552	27
หมู่ที่ 7 บ้านสีชวา	669	33
หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า	220	11
หมู่ที่ 9 บ้านโคกซาดน้อย	415	21
หมู่ที่ 10 บ้านสำโรงเก่า	349	17
หมู่ที่ 11 บ้านโคกจิว	488	24
หมู่ที่ 12 บ้านสำโรงน้อย	412	20
หมู่ที่ 13 บ้านหนองหัวช้างพัฒนา	333	17
หมู่ที่ 14 บ้านโคกตาเงิน	363	17
หมู่ที่ 15 บ้านสำโรงใหม่	235	12
หมู่ที่ 16 บ้านโคกจิวใหม่	344	17
หมู่ที่ 17 บ้านหนองมะค่าใหม่	373	19
หมู่ที่ 18 บ้านโนนศิลา	310	15
หมู่ที่ 19 บ้านผไทรินทร์พัฒนา	493	24
รวม	7,693	380

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Question) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Question) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Question) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open – ended Form) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร การพัฒนา การร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2. ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบสร้างมาตรวัด ของลิเกิร์ต (Likert Scale) แล้ว ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

3. นำเสนอร่างแบบสอบถาม ให้คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระทำการตรวจสอบ ความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

4.1 ผศ.ดร สมศักดิ์ จิววัฒนา วุฒิ ปร.ค. (ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ) ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวิจัย

4.2 ผศ.ดร.นลินทิพย์ พิมพ์กัลล วุฒิ ปร.ค. (ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ) อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

4.3 อาจารย์ ดร.กระพั่น ศรีงาน วุฒิ ปร.ค. (การบริหารการศึกษา) คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

5. นำแบบสอบถามที่ได้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลอง (Try out) กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .9712 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือเพื่อแนะนำตนเอง และถึงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผลปรากฏว่าแบบสอบถามจำนวน 380 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด
2. ตงรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการทางสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไพทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบล วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Form) ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

เกณฑ์การแปลความหมาย

การแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 104)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและจำแนกผลการวิเคราะห์เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 – 4.5 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	154	40.53
2. หญิง	226	59.47
รวม	380	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 380 ราย แยกตามเพศ ปรากฏว่าเป็นหญิง 226 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.47 และเป็นชาย 154 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.53

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. 18 – 29 ปี	55	14.47
2. 30 – 40 ปี	86	22.63
3. 41 – 50 ปี	123	32.37
4. 51 – 60 ปี	91	23.95
5. 61 ปีขึ้นไป	25	6.58
รวม	380	100.00

จากตาราง 4.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 380 ราย แยกตามช่วงอายุ ปรากฏว่าช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.37 รองลงมาคือช่วงอายุ 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.95 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.58

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ประถมศึกษา	206	54.21
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	67	17.63
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	62	16.32
4. อนุปริญญา / ปวส.	10	2.63
5. ปริญญาตรี	28	7.37
6. สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.84
รวม	380	100.00

จากตาราง 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 380 ราย แยกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่าระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 206 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.21 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.63 และน้อยที่สุดคือระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.84

ตาราง 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	265	69.74
2. ค้าขาย	19	5.00
3. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	29	7.63
4. นักเรียน / นักศึกษา	17	4.47
5. รับจ้าง	26	6.84
6. ทำงานเอกชน	14	3.68
7. อื่นๆ	10	2.63
รวม	380	100.00

จากตาราง 4.4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 380 รายแยกตามอาชีพปรากฏว่าอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 265 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.74 รองลงมาคือ

อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ 29 คิดเป็นร้อยละ 7.63 และมีจำนวนน้อยที่สุดคืออาชีพอื่น ๆ จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.63

ตาราง 4.5 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 2,000 บาท	127	33.42
2. 2,001 – 4,000 บาท	69	18.16
3. 4,001 – 6,000 บาท	54	14.21
4. 6,001 – 8,000 บาท	60	15.79
5. 8,001 – 10,000 บาท	30	7.89
6. มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	40	10.53
รวม	380	100.00

จากตาราง 4.5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 380 รายแยกตามรายได้ปรากฏว่า รายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 127 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.42 รองลงมา คือรายได้ระดับ 2,001 – 4,000 บาท จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.16 และน้อยที่สุดคือ รายได้ระดับ 8,001 – 10,000 บาท จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.89

ตอนที่ 2 บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นในตำบลพิทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 4.6 – 4.10
ดังนี้

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา	3.20	1.04	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน	3.04	1.08	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน	2.94	1.11	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	2.75	1.12	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.98	1.09	ปานกลาง

จากตาราง 4.6 พบว่าประชาชนในเขตตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ($\bar{X} = 3.04$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ($\bar{X} = 2.94$) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.75$)

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านการมีส่วนร่วมและในการเสนอปัญหา	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความต้องการของท้องถิ่น	3.48	1.08	ปานกลาง
2. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น	3.34	1.03	ปานกลาง
3. ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรวบรวมปัญหาของท้องถิ่น	3.27	1.05	ปานกลาง
4. ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น	3.24	1.04	ปานกลาง

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมและในการเสนอปัญหา	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
5. ท่านได้ร่วมคิดและเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น	3.12	0.99	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการพัฒนาท้องถิ่น	3.13	1.03	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการเสนอพิจารณาอนุมัติโครงการ	3.03	1.07	ปานกลาง
8. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด	2.96	1.04	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.20	1.04	ปานกลาง

จากตาราง 4.7 พบว่าประชาชนในเขตตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.48$) รองลงมาคือ ข้อ 2 ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.34$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 9 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด ($\bar{X} = 2.96$)

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลห้วยไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
9. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น	3.12	1.05	ปานกลาง
10. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น	2.95	1.02	ปานกลาง
11. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.93	1.04	ปานกลาง
12. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเช่นงานบุกเบิกงานตรวจรับงานจ้าง เป็นต้น	2.92	1.07	ปานกลาง
13. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน เป็นต้น	3.03	1.12	ปานกลาง
14. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น งานผู้สูงอายุผู้พิการ	3.03	1.14	ปานกลาง
15. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น งานประเพณี งานกีฬา ทุนการศึกษา เป็นต้น	3.17	1.10	ปานกลาง
16. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจเช่นการพัฒนา กลุ่มอาชีพ เป็นต้น	3.02	1.07	ปานกลาง

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
17. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.19	1.14	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.04	1.08	ปานกลาง

จากตาราง 4.8 พบว่า ประชาชนในเขตตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรมในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.19$) รองลงมาคือ ข้อ 15 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรมในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาสังคมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเช่นงานประเพณีงานกีฬาทุนการศึกษา เป็นต้น ($\bar{X} = 3.17$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 12 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรมในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเช่นงานบุคคลงานตรวจรับงานจ้าง เป็นต้น ($\bar{X} = 2.92$)

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
18. ท่านมีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการใน คณะทำงานต่างๆองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง	2.76	1.24	ปานกลาง

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
19. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบล เช่น งานไฟฟ้า ประปา ถนน เป็นต้น	2.84	1.21	ปานกลาง
20. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น งานผู้สูงอายุ ผู้พิการ งานเบี้ยยังชีพ เป็นต้น	2.93	1.16	ปานกลาง
21. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการศึกษาศาสนาและ วัฒนธรรม เช่น งานประเพณี งานกีฬา ทุนการศึกษา เป็นต้น	3.14	1.06	ปานกลาง
22. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนา กลุ่มอาชีพ ของชุมชน	2.95	1.05	ปานกลาง
23. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น งานสิ่งแวดล้อม ป่าชุมชนที่สาธารณะ เป็นต้น	3.00	1.06	ปานกลาง
24. ท่านมีบทบาทในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในชุมชน	2.91	1.05	ปานกลาง
25. ท่านมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาไฟฟ้า ประปา เป็นต้น	2.96	1.08	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.94	1.11	ปานกลาง

จากตาราง 4.9 พบว่าประชาชนในเขตตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 21 ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เช่น งานประเพณีงานกีฬาทุนการศึกษา เป็นต้น ($\bar{X} = 3.14$) รองลงมา คือ ข้อ 23 ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น งานสิ่งแวดล้อม ป่าชุมชนที่สาธารณะ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.00$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 18

ท่านมีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการในขณะทำงานต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล เช่น คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ($\bar{X} = 2.76$)

ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
26. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.86	1.14	ปานกลาง
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเตรียมการประเมินผลโครงการ	2.86	1.09	ปานกลาง
28. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินผลโครงการ	2.72	1.14	ปานกลาง
29. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการ	2.70	1.15	ปานกลาง
30. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการประเมินผลโครงการ	2.70	1.10	ปานกลาง
31. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการประเมินผลโครงการ	2.74	1.11	ปานกลาง
32. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการประเมินผลโครงการ	2.78	1.16	ปานกลาง
33. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบประเมินผลโครงการ	2.82	1.10	ปานกลาง
34. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินโครงการ	2.73	1.09	ปานกลาง
35. ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินผลโครงการ	2.65	1.11	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.75	1.12	ปานกลาง

จากตาราง 4.10 พบว่าประชาชนในเขตตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 26 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นและ ข้อ 27 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเตรียมการประเมินผลโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 2.86$) รองลงมาคือ ข้อ 33 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบประเมินผลโครงการ ($\bar{X} = 2.82$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 35 ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินผลโครงการ ($\bar{X} = 2.65$)

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 4.11 ดังนี้

ตาราง 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
1. ท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.85	1.18	ปานกลาง
2. ผู้บริหารท้องถิ่น ไม่จัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.84	1.11	ปานกลาง
3. ท้องถิ่นมักคิดแทนหรือชี้้นำการทำงานของประชาคมท้องถิ่น	2.89	1.13	ปานกลาง
4. ท้องถิ่น ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนอย่างแท้จริง	2.68	1.11	ปานกลาง
5. ท้องถิ่น ไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.67	1.11	ปานกลาง

ตาราง 4.11 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม	จำนวน		
	\bar{X}	S.D	ความหมาย
6. ประชาชนมีความแตกต่างทางความคิดในการเสนอโครงการ / กิจกรรมเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.93	1.02	ปานกลาง
7. ปัญหาความต้องการของประชาชนที่เสนอบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้รับการดำเนินการ	2.96	1.09	ปานกลาง
8. ประชาชนไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตนเองด้วยการไม่เข้าประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.73	1.08	ปานกลาง
9. ประชาชนไม่เข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากไม่มีคำตอบแทน	2.72	1.12	ปานกลาง
10. ประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากไม่มีเวลา	2.69	1.04	ปานกลาง
11. ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2.97	1.06	ปานกลาง
12. ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการ	3.24	1.10	ปานกลาง
13. ประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากมีการแบ่งฝ่ายทางการเมือง	2.98	1.11	ปานกลาง
14. กำหนดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในช่วงเวลาที่ ไม่เหมาะสม	2.85	1.04	ปานกลาง
15. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง	2.79	1.13	ปานกลาง
16. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน	2.87	1.14	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.85	1.10	ปานกลาง

จากตาราง 4.11 พบว่าประชาชนในเขตตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อ 12 ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.24$) รองลงมาคือข้อ 13 ประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากการแบ่งฝ่ายทางการเมือง ($\bar{X} = 2.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 ท้องถิ่นไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.67$)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ปรากฏดังตาราง 4.12

ตาราง 4.12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
1	องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาปรับปรุงการคมนาคมของหมู่บ้านเป็นลำดับแรก	19	41.30
2	ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกด้าน	15	32.60
3	ให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายในครัวเรือน	10	21.73
4	องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรให้ยั่งยืน	2	4.34
	รวม	46	100.00

จากตาราง 4.12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาปรับปรุงการคมนาคมของหมู่บ้านเป็นลำดับแรก คิดเป็นร้อยละ 41.30 รองลงมาคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 32.60 และให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายในครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 21.73 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสรุปผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ หมู่ที่ 1 – 19 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำ

แบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9712

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือเพื่อแนะนำตนเองและถึงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามได้รับกลับคืนมาได้จำนวน 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลไทรินทร์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงมาหาคำดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลตามลำดับ

2. ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทโรนทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการ รองลงมาคือประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากการแบ่งฝ่ายทางการเมืองและประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาปรับปรุงการคมนาคมของหมู่บ้านเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกด้าน และให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายในครัวเรือน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทโรนทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบว่าบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทโรนทร์มีแนวทางที่จะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและเห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ที่จะได้รับ จากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น ประเด็นที่ค้นพบที่เป็นข้อมูลสำคัญให้องค์การบริหารส่วนตำบลผไทโรนทร์ นำไปเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัย บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทโรนทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลผไทโรนทร์ไม่ให้ความสนใจ ไม่ตระหนักถึงประโยชน์และเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฏกร โสกาแปง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอมะเทะ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาพัฒนาเทศบาลตำบลป่าตันนาครี อำเภอมะเทะ จังหวัดลำปาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของคนที่ได้รับเลือกตั้งมาแล้ว จึงไม่ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมประชุมประชาคมในการเสนอปัญหา ความต้องการของหมู่บ้านในรูปแบบของ โครงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทอร จิมมากรม (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางรักน้อยอำเภอมืองจังหวัดนครพนมพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการค้นหาปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากประชาชนในตำบลผไทรินทร์ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมประชุมประชาคมด้วยตนเองในการเสนอ โครงการกิจกรรมและจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนของ โครงการกิจกรรมที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์นำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร กลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน พบว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ ในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า

ประปา ถนน งานกลุ่มอาชีพ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานสวัสดิการสังคม งานการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เชื้ออุทัยย์ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการติดตามประเมินผล เห็นว่าตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่ โครงการกิจกรรมที่ตนเองเสนอไปนั้นไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเริญ แก้วมะไฟ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผลการวิจัยพบว่า การได้รับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากมีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองและประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งผลการวิจัยขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ยุธมา แดงนุ้ย (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกำแพง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรค

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือองค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาปรับปรุงการคมนาคมของหมู่บ้านเป็นลำดับแรก เนื่องจากประชาชนต้องการได้รับความสะดวกสบายในการคมนาคมขนส่งใช้ในการสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ขนส่งสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งนอกจากประชาชนในพื้นที่จะได้รับประโยชน์แล้วประชาชนต่างพื้นที่อื่นก็ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันด้วย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร ไสยศศรี (2555 : บทคัดย่อ) ผลการศึกษาวิจัยพบว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านการก่อสร้างถนนคอนกรีตในทุก ๆ หมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูล ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 จากการวิจัยพบว่า บทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร จัดฝึกอบรมชี้แจงทำความเข้าใจให้ประชาชนได้รับทราบและเห็นถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมเพิ่มมากยิ่งขึ้นซึ่งจะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ได้รับทราบปัญหาที่ตรงต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงนอกจากนี้ยังได้ร่วมกันในการค้นหาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นพร้อมกับร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงาน การวางแผนทางการพัฒนาการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์มีงบประมาณ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

1.2 จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากมีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองและประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ต้องทำความเข้าใจชี้แจงถึงหลักการ เหตุผล ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ให้ประชาชนรู้สึกตัวตนเองเป็นเจ้าของท้องถิ่น ต้องการให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยการเข้าร่วมประชุม ประชาคม ร่วมจัดทำ ร่วมเสนอปัญหา ร่วมปฏิบัติตาม ร่วมติดตามและประเมินผล นอกจากนี้ผู้บริหาร ผู้นำหมู่บ้านชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลควรร่วมมือกันในการประสานผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้มีความสำคัญกับ โครงการกิจกรรมที่ประชาชนเสนอ

โดยการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นและนำโครงการกิจกรรมที่ประชาชนเสนอมาดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนเห็นว่าปัญหาของประชาชน ได้รับการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.3 ควรศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลำปลายมาศ

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :
- โอเคียนสโตร์ : ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่นสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น.
- กระทรวงมหาดไทย. (2548). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย
- เกษร ไสยศศรี. (2555). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกกว่าน อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. ค้นคว้าอิสระ. ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จำเริญ แก้วมะไฟ. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา. การศึกษาอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จินตนา สุขจามันท์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ ศรีคำ. (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวชิรวิทย์ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภรณ์ เชื้ออุทัย. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสัมพินัย จังหวัดมหาสารคาม. ค้นคว้าอิสระ ร.ม. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฉลาด จันทรสุมบัตติ. (2556). การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2556, จาก http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0109501/Unit03/unit03_027Ref.htm.

- เจลิยว นูร์ภักดี และคนอื่น ๆ. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ**. นนทบุรี : เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชวงส์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2543). "แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย". **จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า**. 2 (8) : 4 – 6.
- _____. (2551). **ระบบบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัดทำอย่างไรให้เป็นจริง**. กรุงเทพฯ : ส.เจริญการพิมพ์.
- ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. (2550). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมเรศวิทยา อำเภอลำปาง**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2547). **กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- นฤกร โสภานเปง. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลป่าต้นนาคร้วอำเภอมะเข่ จังหวัดลำปาง**. การศึกษาอิสระ รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : สักดิ์โสภาน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุริยวิสาสน์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2547). **นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. (2547). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแซ่ข้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552**. (2552). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอน 84 ก.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2548). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษ
เพื่อสังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- มุขอริ ชีหมะ (2555). การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นีคพอยท์.
- บุษมา แดงนุ้ย. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกำแพง อำเภอ
ละงู จังหวัดสตูล. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (นโยบายและการวางแผนสังคม). สตูล :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วชิรวัชร งามละม่อม.(2556). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2556, จาก
www.trdm.co.th/www.google.co.th/search?q.
- วิษุกร นาคชน. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2556, จาก
[http://human.aru.ac.th/2012/images/stories/picmenu/NAT/Warasan/kanprokkrongthon
gthinthai2555.pdf](http://human.aru.ac.th/2012/images/stories/picmenu/NAT/Warasan/kanprokkrongthon
gthinthai2555.pdf).
- สมควร คลังสูงเนิน. (2553). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลจันทบเพชร
อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์. รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมคิด บางโม. (2555). องค์กรและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จูน พับลิชชิ่ง.
- สมบัติ ชำรงชัญญะ. (2544). นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.
พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สัจฉกร บุญกอบ. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ.
สารนิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชัยภูมิ : สถาบันบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สัจฉญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง.
วิทยานิพนธ์. รป.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ. การมีส่วนร่วมของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม
2557, จาก http://www.odloc.org/wp-content/uploads/2013/09/2km_001.pdf.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555) การปกครองส่วนท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ของ
 กำนันและผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภา
 ผู้แทนราษฎร.

สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุน
 การบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
 วิทยานิพนธ์. รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2546). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร : แนวคิดในการวางแผน.
 พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสนห์ จุ้ยโต. (2548). การบริหารวัฒนธรรมแนวใหม่. นนทบุรี : สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์. (2556). แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2557 – 2559. นุรีรัมย์ :
 งานนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์.

_____. (2557). รายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี (2557 – 2559).
 นุรีรัมย์ : งานนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). หลักและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์.

อภิญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผล
 ระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำเภอลำปลายมาศ. (2557). ทะเบียนราษฎร. นุรีรัมย์ : สำนักงานทะเบียน.

อินทอร ฉิมมากรม. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะ
 กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. งานนิพนธ์
 บธ.ม. (การจัดการสาธารณะ). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2549). การวางแผนการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

**หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ
หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย**

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/ว๔๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สมศักดิ์ จิววัฒนา

ด้วย นางสาวสุภรี ไสวาทิ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทราธิราช อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์" โดยมี ผศ.ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/ว๔๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.นลินทิพย์ ทิมพ์กัลดี

ด้วย นางสาวสุภรี โสวาทิ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการ ค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผศ.ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/๖๔๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.กระพัน ศรีงาม

ด้วย นางสาวสุกรี โสวาที นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการ ค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผศ.ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕.๔๕.๑๑(๑)/๕๒๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองคู

ด้วย นางสาวสุภรี โสภาทิ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไพรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์ เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวสุภรี โสภาทิ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑(๑)/๕๒๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองดีการบริหารส่วนตำบลไทรินทร์

ด้วย นางสาวสุกรี โสวาทิ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ใน
ระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้นักศึกษา มีความประสงค์เก็บ
รวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์
อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๕๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๕๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับทำภาคินพนธ์ของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศจังหวัดบุรีรัมย์
 - ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
 - ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
3. ข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลกระทบในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกประการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และขอขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สุภรี โสวาทิ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองการบริหาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 2 ท่านมีความคิดเห็นต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์อย่างไร
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา					
1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความต้องการของท้องถิ่น					
2. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น					
3. ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรวบรวมปัญหาของท้องถิ่น					
4. ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น					
5. ท่านได้ร่วมคิดและเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น					
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการพัฒนาท้องถิ่น					
7. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการเสนอพิจารณาอนุมัติโครงการ					
8. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด					
ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน					
9. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น					
10. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น					
11. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี เช่น งานบุคคล งานตรวจรับงานจ้าง เป็นต้น					
13. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน เป็นต้น					
14. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น งานผู้สูงอายุผู้พิการ งานเบี้ยยังชีพ เป็นต้น					
15. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น งานประเพณี งานกีฬา ทุนการศึกษา เป็นต้น					
16. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนากลุ่มอาชีพ เป็นต้น					
17. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ / กิจกรรม ในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น งานสิ่งแวดล้อม ป่าชุมชน ที่สาธารณะ เป็นต้น					
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน					
18. ท่านมีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการ ในคณะทำงาน องค์การบริหารส่วนตำบล เช่น คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบล เช่น งานไฟฟ้า ประปา ถนน เป็นต้น					
20. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น งานผู้สูงอายุ ผู้พิการ งานเบี้ยยังชีพ เป็นต้น					
21. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น งานประเพณี งานกีฬา ทุนการศึกษา เป็นต้น					
22. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนากลุ่มอาชีพ ของชุมชน					
23. ท่านมีบทบาทในโครงการด้านการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น งานสิ่งแวดล้อมป่าชุมชน ที่สาธารณะ เป็นต้น					
24. ท่านมีบทบาทในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในชุมชน					
25. ท่านมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาไฟฟ้า ประปา เป็นต้น					
26. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาท้องถิ่น					
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเตรียมการประเมินผล โครงการ					
28. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินผล โครงการ					
29. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัวชี้วัด ในการประเมินผลโครงการ					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการประเมินผลโครงการ					
31. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการประเมินผลโครงการ					
32. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการประเมินผลโครงการ					
33. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลตามแบบประเมินผลโครงการ					
34. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินโครงการ					
35. ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินผลโครงการ					

ตอนที่ 3 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลผไทโรินทร์ อำเภอสาปลาจมาศจังหวัดบุรีรัมย์ อย่างไร
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
2. ผู้บริหารท้องถิ่น ไม่จัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
3. ท้องถิ่นมักคิดแทนหรือชี้้นำการทำงานของประชาคมท้องถิ่น					
4. ท้องถิ่นไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. ประชาชนมีความแตกต่างทางความคิดในการเสนอโครงการ / กิจกรรมเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น					
6. ปัญหาความต้องการของประชาชนที่เสนอบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้รับการดำเนินการ					
7. ประชาชนไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตนเองด้วยการไม่เข้าประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
8. ประชาชนไม่เข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน					
9. ประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากไม่มีเวลา					
10. ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
11. ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าหน้าที่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของหน่วยงานราชการ					
12. ประชาชนไม่เข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากมีการแบ่งฝ่ายทางการเมือง					
13. กำหนดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม					
14. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง					
15. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามการวิจัยฉบับนี้
สุกรี โสวาที
ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	StdDev	Cases
1.	B1	3.5333	.8996	30.0
2.	B2	3.5333	.9732	30.0
3.	B3	3.4667	.8996	30.0
4.	B4	3.3667	.9994	30.0
5.	B5	3.4333	.9714	30.0
6.	B6	3.1000	.9595	30.0
7.	B7	3.0000	1.0828	30.0
8.	B8	3.0333	.9643	30.0
9.	B9	3.1000	1.2134	30.0
10.	B10	3.0000	1.2034	30.0
11.	B11	2.8333	1.2617	30.0
12.	B12	3.1000	1.2415	30.0
13.	B13	3.0333	1.2172	30.0
14.	B14	3.0333	1.0981	30.0
15.	B15	3.1333	1.1958	30.0
16.	B16	3.0000	1.1744	30.0
17.	B17	2.9667	1.2994	30.0
18.	B18	2.9333	1.4126	30.0
19.	B19	2.8333	1.2058	30.0
20.	B20	2.9333	1.0807	30.0
21.	B21	3.3000	1.0554	30.0
22.	B22	3.0000	.9826	30.0
23.	B23	3.0333	.9994	30.0
24.	B24	3.0000	.9826	30.0
25.	B25	3.0000	1.1447	30.0
26.	B26	2.8333	1.1167	30.0
27.	B27	2.8667	1.1366	30.0
28.	B28	2.7667	1.1043	30.0
29.	B29	2.7667	1.0400	30.0
30.	B30	2.8667	1.0417	30.0
31.	B31	2.8333	1.0854	30.0
32.	B32	2.8333	1.0199	30.0
33.	B33	3.0000	.9826	30.0
34.	B34	2.8333	1.1472	30.0
35.	B35	2.7000	1.0554	30.0
36.	C1	3.0333	1.3767	30.0
37.	C2	2.6000	1.1626	30.0
38.	C3	3.0333	1.1592	30.0
39.	C4	2.6667	1.1842	30.0
40.	C5	2.4333	1.1651	30.0

41.	C6	3.2000	1.1567	30.0
42.	C7	2.9667	1.1290	30.0
43.	C8	2.7333	1.0483	30.0
44.	C9	2.8333	1.2341	30.0
45.	C10	2.9000	1.0289	30.0
46.	C11	3.2333	1.0400	30.0
47.	C12	3.5333	1.1059	30.0
48.	C13	3.2667	1.1725	30.0
49.	C14	3.1000	1.0619	30.0
50.	C15	2.9000	1.1552	30.0
51.	C16	3.1667	1.2058	30.0

N of Cases = 30.0

Statistics for Scale	Mean	Variance	N of StdDev	Variables
	153.6000	1328.7310	36.4518	51

Item Means Variance	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	
	3.0118	2.4333	3.5333	1.1000	1.4521	.0571

Reliability Coefficients 51 items

Alpha = .9712 Standardized item alpha = .9720

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	สุกรี โสวาทิ
วันเดือนปีเกิด	29 มิถุนายน 2518
สถานที่เกิด	บ้านกะทิง ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 16/2 หมู่ 1 บ้านกะทิง ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลผไทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	หัวหน้าสำนักงานปลัด
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2531 จบชั้นประถมศึกษา จาก โรงเรียนบ้านคอนนง อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร พ.ศ. 2534 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนธารทองพิทยาคม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2542 ระดับปริญญาตรีรัฐศาสตร์ สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2558 ระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์